

Skogssektorns framtidsoversikt –

Skogsrådets riktlinjer för skogssektorns
tyngdpunkter och mål

Skogssektorns framtidsöversikt

Skogsrådets riktlinjer för skogssektorns tyngdpunkter och mål

Publikation:
Skogssektorns framtidsöversikt –
Skogsrådets riktlinjer för skogssektorns tyngdpunkter och mål

Utgivare:
Jord- och skogsbruksministeriet

Redaktörer:
Marja Kokkonen och Leena Hytönen

Översättning:
Nouveau Koulutus Oy

Päribilder:
Erkki Oksanen, Mikko Kuusinen,
Photostudio/Mauri Kivistö, Suomen Latu/Antero Aaltonen

ISBN 978-952-453-310-2
ISSN 1238-2531

Grafisk design:
Z Design Oy

Layout:
Vammalan Kirjapaino Oy

Tryckeri:
Vammalan Kirjapaino Oy, 2007

Innehåll

Inledning	5
Sammanfattning	6
1. Skogarna erbjuder nya och hållbara lösningar på framtidens utmaningar	7
2. Verksamhetsmiljön inom Finlands skogssektor	8
2.1. Skogssektorns nationella betydelse och förändringsfaktorer i verksamhetsmiljön	8
2.2. Genomförandet av det nationella skogsprogrammet 2010	9
2.3. De regionala skogsprogrammen 2006–2010	10
3. Tyngdpunkterna för utvecklingen av skogssektorn	11
3.1. Skogstillgångarna är rikliga, friska och mångsidiga	11
3.2. Verksamhetsbetingelserna för skogsindustrin under utveckling är konkurrenskraftiga	11
3.2.1. Effektivt utnyttjande av de växande avverkningsmöjligheterna	11
3.2.2. Sörjande för trafiknätets skick	12
3.2.3. Tillgång på energi till ett konkurrenskraftigt pris	12
3.2.4. Utveckling av nya produkter och tjänster samt ökning av produkternas förädlingsvärde	12
3.3. Skogsbruket är lönsam näringsverksamhet	13
3.3.1. Ökad användning av inhemskt virke och förbättring av skogsbrukets kostnadseffektivitet	13
3.3.2. Ökad användning av skogsenergi	13
3.3.3. Utveckling av skogsbruksenhetens storlek och skogsägarstrukturen	14
3.3.4. Skogssektorns effektiva och ändamålsenliga organisationer	14
3.4. Skogarna stödjer den regionala utvecklingen, sysselsättningen och företagandet	15
3.4.1. Utnyttjande av skogarnas regionala styrkor och samordnande av olika användningsformer	15
3.4.2. Förstärkande av mångsidigt företagande	15
3.4.3. Tillgång på yrkeskunnig arbetskraft	15
3.5. Skötseln och användningen av skogar är ekologiskt hållbar	16
3.5.1. Tryggande av skogarnas biologiska mångfald	16
3.5.2. Kontinuerligt bättre kunskapsunderlag gällande skogarnas arter och naturtyper	16
3.5.3. Beredskap inför klimatförändringen	17
3.5.4. Sörjande för skyddet av vattendragen och jordmånen	17
3.6. Skogarna fungerar som en källa till kultur och rekreation	17
3.6.1. Bevarande och utveckling av kultur som baserar sig på skogarna	17
3.6.2. Tryggande av allemansrätten genom samarbete	18
3.6.3. Beaktande av behoven inom rekreationsanvändningen	18
3.7. Ett starkt kunskapssystem främjar förnyelsen inom skogssektorn	19
3.7.1. Forsknings-, utvecklings- och utbildningsorganisationernas nätverksverksamhet	19
3.7.2. Effektiv förmedling av forskningsrön till användarna	19
3.7.3. Utbildningssystem som producerar högklassiga fackmän	20
3.7.4. Förstärkande av skogsbranschens framtidsarbete	20

3.8. Den internationella skogspolitiken främjar hållbart skogsbruk	20
3.8.1. Finland deltar aktivt i den internationella skogspolitiken	20
3.8.2. Gott samarbete mellan förvaltningen, forskningen och intressentgrupperna	21
3.8.3. Europeiska unionens koordinerade verksamhet i frågor som inverkar på skogssektorn	21
3.8.4. Förstärkande av de nationella skogsprogrammen	21
4. Uppskattning av verkningarna av skogsrådets riktlinjer	22
4.1. Samhällelig effekt	22
4.2. Statsfinansiella verkningar	22
Referensmaterial	24
Bilagor	25
Bilaga 1: Skogssektorn inom nationalekonomin – central skogsstatistik	25
Bilaga 2: Centrala mål och riktlinjer för åtgärder inom ramen för de regionala skogsprogrammen under perioden 2006–2010	33

Inledning

Skogssektorns framtidsöversikt är skogsrådets ställningstagande till de viktigaste tyngdpunkterna, målen och åtgärderna med tanke på skogarnas och de skogsbaserade näringarnas framtid. I översikten fokuserar man på myndigheternas åtgärder, men betonar samtidigt den privata sektorns och övriga intressentgruppers centrala betydelse för att uppnå målen.

Inom skogssektorn finns många möjligheter att förbättra det nationella välståndet. Skogarna erbjuder i egenskap av en förnybar naturresurs nästan obegränsade möjligheter till nya innovationer på hög kompetensnivå, som är nationalekonomiskt och regional-ekonomiskt effektiva, privatekonomiskt lönsamma, ekologiskt hållbara och allmänt godtagbara.

Riktlinjerna har utarbetats i arbetsgrupper och sekretariat tillsatta av skogsrådet och har diskuterats vid flera seminarier och evenemang för intressentgrupper. "Suomen metsiin perustuva hyvinvointi 2015 – Katsaus Suomen metsäalan kehitykseen ja tulevaisuuden vaihtoehtoihin" (Välfärd som baserar sig på Finlands skogar 2015 – En översikt över den finska skogssektorns utveckling och framtida alternativ), en omfattande utredning som beställts av Skogsforskningsinstitutet, Metsäalan tulevaisuusfoorumi (Skogsbranschens framtidsforum) och framtidsarbetet inom Beslutsfattarnas Skogsakademi samt de regionala skogsprogram som färdigställdes i början av 2006 har utgjort viktigt referensmaterial för utarbetandet av framtidsöversikten.

Avsikten är att man utgående från denna framtidsöversikt fortsätter att se över det nationella skogsprogrammet så att statsrådet mot slutet av 2007 kan godkänna det reviderade nationella skogsprogrammet 2015 och fortsättningen på programmet för mångfalden i skogarna i södra Finland (METSÖ), som är nära förknippat med detta.

I och med att omvärlden förändras står skogssektorn inför stora utmaningar. Att svara på dessa kräver initiativförmåga, aktiva åtgärder och gemensamma ambitioner. Redan nu kan man säga att riktlinjerna för det nationella skogsprogrammet 2015 baserar sig på viljan att förnya och utveckla skogssektorn kontinuerligt.

Ett varmt tack till alla som hittills har deltagit i framtidsarbetet.

Helsingfors den 2 oktober 2006

Juha Korkeaoja
jord- och skogsbruksminister

Sammanfattning

Världsekonomin globalisering och den allt hårdare konkurrensen inom skogssektorn, intresset för produkter som baserar sig på förnybara naturresurser, utmaningarna inom energiproduktionen, klimatförändringen samt skogarnas betydelse som en källa till rekreation och hälsa utgör de centrala förändringskrafter som inverkar på skogsbranschen. Skogsklustret är en av Finlands viktigaste kompetenskoncentrationer. Kunnande, innovationer, utveckling av nyheter, forskning på toppnivå, mångsidig utbildning samt utnyttjande av forskningsresultat har en nyckelställning. Inom skogssektorn finns en betydande möjlighet att främja den hållbara utvecklingen och välfärden i hela samhället.

Skogssektorns framtidsöversikt är skogsrådets¹ ställningstagande till framtidens tyngdpunkter och mål. I översikten betonar man speciellt den offentliga maktens åtgärder, men beskriver också den privata sektorns och övriga intressentgruppers betydelse för skogssektorns utveckling.

Med tanke på skogssektorns framtid är det viktigt att förstärka konkurrenskraften och sörja för skogstillgångarnas riklighet och mångfald. Utvecklingens tyngdpunkter är följande:

- skogstillgångarna är rikliga, friska och mångsidiga
- verksamhetsbetingelserna för skogsindustrin under utveckling är konkurrenskraftiga
- skogsbruket är en lönsam näringsverksamhet,
- skogarna stödjer den regionala utvecklingen, sysselsättningen och företagandet
- skötseln och användningen av skogarna är ekologiskt hållbar
- skogarna fungerar som en källa till kultur och rekreation
- ett starkt kunskapssystem främjar förnyelsen inom skogssektorn
- den internationella skogspolitiken främjar ett hållbart skogsbruk

Målet för användningen av skogarna är att utnyttja skogarnas många möjligheter och samordna olika användningsformer. Avverkningen kan utgående från färsk data från inventeringen av rikets skogar höjas på ett hållbart sätt till 65–70 miljoner kubikmeter om året så att skogstillgångarna samtidigt ökar ytterligare, skogarna hålls friska och man sörjer för deras mångfald samt rekreations- och kulturvärden.

Skogssektorn har också i framtiden en central betydelse för landsbygdens livskraft. Utnyttjandet av hållbara avverknings-

möjligheter samt skogsvårds- och grundförbättringsarbetet förstärker företagsverksamheten inom skogsbranschen. Växande näringsmöjligheter finns inom skogsenergi, naturturism, vida-reförädling av naturprodukter samt skogarnas produkter och tjänster med hälsoverkan. Tillväxtpotentialerna för skogsindustrin koncentrerar sig allt mer till kundorienterade produkter med högt förädlingsvärde och till helt nya produkter. Nya möjligheter till produkter baserade på träråvara uppstår då den hållbara utvecklingens betydelse och anseende växer. Virkets användning har speciellt stor tillväxtpotential inom byggnadsverksamheten.

De förnybara naturresursernas betydelse ökar. Därför ska man satsa mera resurser på skötseln av skogarna och deras mångfald, infrastruktur samt forsknings- och utvecklingsverksamhet än under de första åren på 2000-talet. Behovet av ökade resurser finns speciellt inom jord- och skogsbruksministeriets, handels- och industriministeriets och kommunikationsministeriets förvaltningsområden. Inom miljöministeriets och jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområden bör man trygga den fortsatta finansieringen av programmet för biodiversitet i södra Finlands skogar (METSÖ). Övriga viktiga finansieringskällor är inrikesministeriets medel för regional utveckling samt jord- och skogsbruksministeriets och undervisningsministeriets forskningsfinansiering och utbildningsresurser inom skogsbranschen. Framtidsöversikten inkluderar också åtgärdsförslag till justering av beskattningslagstiftningen.

¹ Skogsrådets uppgift är att fungera som jord- och skogsbruksministeriets stöd i vittgående och principiellt viktiga skogspolitiska frågor, att följa upp genomförandet av det nationella skogsprogrammet 2010 och att granska programmet. Skogsrådet har 23 medlemmar.

1. Skogarna erbjuder nya och hållbara lösningar på framtidens utmaningar

Globalisering av världsekonomin och den allt hårdare konkurrensen inom skogssektorn, intresset för produkter som baserar sig på förnybara naturresurser, utmaningarna inom energiproduktionen, klimatförändringen samt skogarnas betydelse som en källa till rekreation och hälsa utgör centrala förändringskrafter som inverkar på skogsbranschen i Finland.

Skogssektorn har en betydande roll i främjandet av den hållbara utvecklingen. I ett samhälle med hållbar utveckling skall lösningarna vara ekonomiskt lönsamma, ekologiskt och kulturellt hållbara samt samhälligt godtagbara. Visionen i det nationella skogsprogrammet 2010 – hållbar välfärd av mångfaldiga skogar – är alltiämt aktuell och i och med förändringen i verksamhetsmiljön också allt mer utmanande.

Skogsklustret är en av Finlands viktigaste kompetenskoncentrationer. Skogsklustrets strukturella förnyelse och konkurrenskraft är viktiga med tanke på Finlands nationalekonomi och välbästand. Kunnande, innovationer, utveckling av nyheter, forskning på toppnivå, mångsidig utbildning samt utnyttjande av forskningsresultat har en nyckelställning. För att man skall kunna svara på förändringarna i verksamhetsmiljön måste skogssektorn utvecklas som en helhet så att produktionens värdekedjor från skog till marknad är konkurrenskraftiga och lönsamma.

Målet för användningen av skogarna är att utnyttja skogarnas mångsidiga möjligheter. För att samordna olika användningsformer krävs långsiktig politik, samarbete mellan flera sektorer och aktivt deltagande av intressentgrupperna. Det behövs också en initiativrik internationell skogspolitik, eftersom skogsfrågorna samtidigt är både lokala och globala.

Växande, livskraftiga och mångfaldiga skogar är en nationalförmögenhet, vars betydelse betonas i ett samhälle med hållbar utveckling. Finlands skogstillgångar och deras tillväxt möjliggör en mångsidig användning av skogarna. Skogarna erbjuder högklassig råvara för skogsindustrins nuvarande och nya produkter, arbete och utkomst samt möjliggör många andra användningsformer som är viktiga för människans välfärd, samtidigt som man tryggar mångfalden i skogsnaturen. Skogssektorn är av central betydelse för livskraften på landsbygden och en balanserad regional utveckling.

Skogens och dess produkters samhällliga betydelse i Finland är större än i något annat industriland. Med tanke på finländarnas välfärd är det viktigt att

- skogstillgångarna är rikliga, friska och mångsidiga
- verksamhetsbetingelserna för skogsindustrin under utveckling är konkurrenskraftiga
- skogsbruket är en lönsam näringsverksamhet
- skogarna stödjer den regionala utvecklingen, sysselsättningen och företagandet
- skötseln och användningen av skogarna är ekologiskt hållbar
- skogarna fungerar som en källa till kultur och rekreation
- ett starkt kunskapssystem främjar förnyelsen inom skogssektorn
- den internationella skogspolitiken uppmuntrar ett hållbart skogsbruk

2 Verksamhetsmiljön inom Finlands skogssektor

2.1 Skogssektorns nationella betydelse och förändringsfaktorer i verksamhetsmiljön

Det kring träförädlingen uppbyggda skogsklustrets¹ andel av Finlands bruttonationalprodukt uppgår till närmare 10 procent, av industrins produktion cirka 30 procent och av nettointäkterna från exporten till närmare 40 procent. Hela klustret sysselsätter cirka 200 000 personer. Skogsklustrets betydelse betonas av att skogsindustrins produktion till största delen baserar sig på inhemska förnybara råvaruresurser, inhemsk förädling, inhemskt kunnande samt inhemsk tillverkning av maskiner och utrustning.

Skogsklustrets kärna utgörs av en stark skogsindustri och ett lönsamt skogsbruk. Skogsindustrins framgång inverkar på utvecklingsmöjligheterna för alla övriga branscher inom klustret. Dess andel av bruttonationalprodukten tillsammans med skogsbruket uppgår till cirka sex procent och av industriproduktionen till en femtedel. Omsättningen är cirka 20 miljarder euro. Skogsindustrins export – uppskattningsvis cirka 12 miljarder euro – utgör en femtedel av Finlands totala export. Av skogsindustriproduktionens värde består cirka tre fjärdedelar av massa- och pappersindustrins produkter och resten av produkter från trävaruindustrin (se bilaga 1)

Skogssektorn har en central betydelse för livskraften inom landsbygdsregionerna. Finlands omfattande skogstillgångar och därtill hörande skogsbruk, skogsindustri och övrig företagsverksamhet

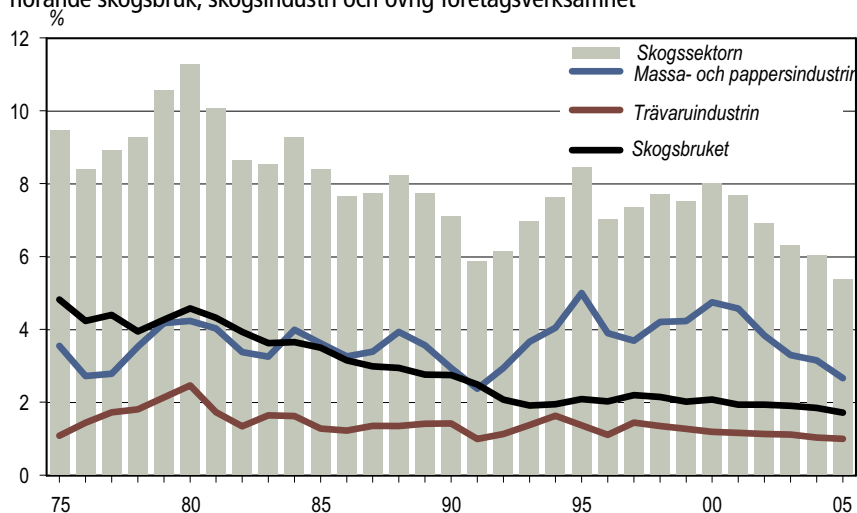

BILD 1. Skogssektorns andel av bruttonationalprodukten 1975–2005

Preliminära beräkningar för 2004 och 2005.
Källa: Statistikcentralen

1 Till skogsklustret hör utöver skogsindustrin och –bruket också tillverkning av maskiner och utrustning, kemiindustrin samt forsknings-, utvecklings- och konsultverksamhet.

utgör en betydande resurs för en balanserad regional utveckling. Privatskogsägarnas årliga försäljningsinkomster har under de senaste åren varit i medeltal 1,5 miljarder euro, varav två tredjedelar ackumuleras i den kommun där skogen är belägen. Värdet av brännved och skogsflis uppgick år 2005 till 122 miljoner euro och värdet av skogens övriga produkter, såsom skogsvilt, bär och svamp samt julgranar uppgick till totalt över 200 miljoner euro. Naturturismen ökar och dess regionala ekonomiska verkningar är ställvis betydande. Naturturismens sysselsättningsverkningar beräknades² år 2002 vara cirka 20–30 000 årsverken och värdestegringen cirka en halv miljard euro.

Nyttan av skogarnas mångfald är typiska allmännyttigheter, vilkas samhällliga och ekonomiska nytta till stor del baserar sig på den ökning av välfärden som medborgarna och konsumenterna upplever. Den hållbara utvecklingen och internationella avtal förutsätter att man sörjer för den ekologiska hållbarheten. Skogarna fungerar som kolsänkor och fördröjer för sin del utvecklingen av växthusfenomenet samt inverkar på vattendragens och grundvattnens kvalitet.

Skogssektorns verksamhetsmiljö förändras också globalt. Ekonomin och produktionen globaliseras, skogsägarnas mål förändras och internationella avtal reglerar verksamheten i allt högre grad. Skogarnas betydelse som rekreations-, turism- och kulturmiljö förutspås öka. Klimatförändringen och tryggheten av naturens mångfald är allt mer aktuella frågor på internationell och nationell nivå. Befolkningens åldrande och urbaniseringen har en betydande inverkan på tillgången på arbetskraft och människornas värderingar.

2 Koivula, E. och Saastamoinen, O. (red.). 2005. Näkökulmia luontomatkailuun ja sen tulevaisuuteen. Joensuu universitet, Skogssektorns framtidsforum. Naturturism avser i detta sammanhang all turism som baserar sig på naturen.

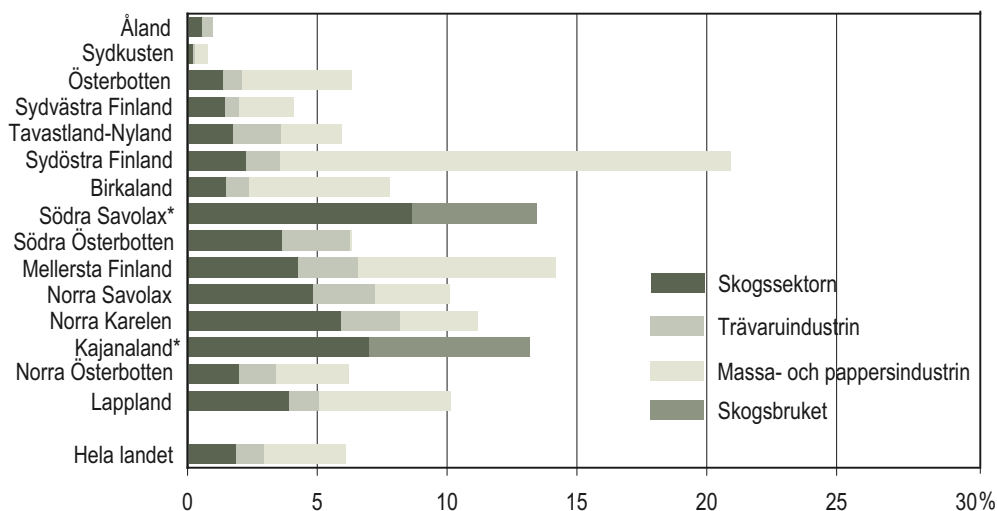

BILD 2. Skogssektorns andel av bruttonationalprodukten per skogscentral år 2004* No *

*Information är inte tillgänglig per bransch på grund av dataskyddet. Källa: Statistikcentralen

Prognoser för skogsbranschens framtida utveckling har på senare tid getts bland annat i Skogssektorns framtidsforum³ och i en omfattande utredning utarbetad av Skogsforskningsinstitutet avseende utvecklingsutsikterna för Finlands skogssektor⁴. Skogsindustrins gynnsamma utvecklingsutsikter i Finland upprätthålls av de allt rikligare skogstillgångarna, den i huvudsak moderna produktionsteknologin, utmärkt kunnande samt skogsklustret och samhället som stödjer produktionen. På den globala skogsindustrimarknaden växer konsumtionen av produkter långsamt eller inte alls i OECD-länderna, men snabbt i flera länder i Asien, Ryssland och Östeuropa. Den snabba tillväxten på marknaden i Ryssland och närområdena kan erbjuda möjligheter till ökad export. Tillväxtpotentialerna för produktionen i Finland koncentrerar sig till produkter med högt förädlingsvärde och nya produkter. Åtgärder för att öka det inhemska verkets konkurrenskraft är speciellt viktiga. Tjänster med anknytning till skogarna, såsom skogsvårdstjänster, skogsnaturnaturvård, naturturism samt drivning av skogsenergi, är växande branscher inom företagsverksamheten på landsbygden. Betydande tillväxtutsikter hänför sig också till energianvändningen av virke.

Bland internationella avtal och EU:s rättsakter är EU:s skogsstrategi och handlingsplan för skogen, handlingsplanen för biomassa, biobränsledirektivet och landsbygdsförordningen viktiga med tanke på utvecklingen av skogssektorn. Vattenramdirektivet, biodiversitetsstrategin, kriterierna för offentlig upphandling och handlingsplanen mot illegal avverkning (FLEGT) utgör ramarna för idkande av näringsverksamhet. I FN:s millennienedeklaration år 2000 och toppmötet för hållbar utveckling i Johannesburg år 2002 har man bekräftat de allmänna princi-

perna för hållbar utveckling, vilka också gäller skogssektorns utveckling.

På nationell nivå inkluderar de viktigaste sektorpolitiska strategierna och programmen med tanke på skogssektorn bland annat den energi- och klimatpolitiska redogörelsen, naturresursstrategin, den nationella strategin för hållbar utveckling, strategin och handlingsprogrammet för skyddet av den finländska naturens mångfald och hållbara användning 2006–2016, landsbygdsstrategin, forskningsstrategin för Finlands skogskluster, programmet för kompetenscentra 2007–2013 och regioncentra 2007–2010 samt beslutet om strategiska koncentrationer av expertis som fattats av Statens råd för vetenskap och teknologi.

2.2. Genomförandet av det nationella skogsprogrammet 2010

Det nationella skogsprogrammet 2010, som godkänts av statsrådet, har inkluderat skogspolitikens centrala riktlinjer sedan år 1999. Programmets mål är att främja skogarnas användning på ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart sätt. Det omfattande programmet har genomförts i samma anda av öppet samarbete i vilken det utarbetades. Enligt genomförda utvärderingar har programmet som helhet fungerat väl.

Investeringarna i skogsvård, användningen av skogsenergi och sysselsättningen inom skogssektorn samt pilotfasen av programmet för biodiversitet i södra Finlands skogar (METSU) har utvecklats i enlighet med målen. Tillståndet hos ekonomiskogarnas värdefulla livsmiljöer har bevarats på god nivå. Den internationella skogspolitikens har gett positiva resultat. Användningen av skogarna i rekreationssyfte har ökat. Skogsklustret är en internationellt sett stark och konkurrenskraftig kompetenskoncentration.

Alla mål har i alla fall inte uppnåtts på grund av de förändringar som skett i skogssektorns verksamhetsmiljö. Användningen av inhemskt virke, skogsbrukets lönsamhet, trävaruindustrins

3 Niskanen, A. (red.). 2005. Menestyvä metsäala ja tulevaisuuden haasteet. Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.

4 Hetemäki, L., Harstela, P., Hynynen, J., Ilvesniemi, H. och Uusivuori, J. (red.) 2006. Suomen metsiin perustuva hyvinvointi 2015. Katsaus Suomen metsäalan kehitykseen ja tulevaisuuden vaihtoehtoihin. Skogsforskningsinstitutets arbetsrapporter 26.

	Utgångsläge 1998	Mål 2010	Situation 2005
Avverkning [milj. m ³ /år]	58	63–68	59
Investeringar i skogsvård [milj. €/år]	196	270	222
Nettoresultat för privatskogsbruket [€/ha/år]	113	112	89
Användning av skogsflis [milj. m ³ /år]	0,8	5	3,0
Trävaruindustrins export [mrd €/år]	2,9	4,6	2,6
Skogssektorns export [mrd €/år]	12,8	14,4	10,9

TABELL 1: Nationella skogsprogrammet 2010 – de viktigaste målen och situationen år 2005
Beloppen i euro enligt penningvärdet år 2005

export, iståndsättningsdikningen och förstagallringarna har inte uppnått programmets mål. Skogsindustrins internationalisering och dess åtgärder för att säkra råvaruförsörjningen har inverkat på efterfrågan på inhemskt virke. Den allt hårdare internationella konkurrensen på marknaden för slutprodukter har också avspeglats på virkesmarknaden. Skogsbrukets lönsamhet har också försvagats av sänkningen av de reella rotprisen. Metoderna för att trygga skogarnas mångfald har gått i rätt riktning, men de har inte varit tillräckliga⁵.

Produktionsmängden inom trävaruindustrin, den inhemska användningen och förädlingsvärdet har stigit, men den långsamma ekonomiska tillväxten och sänkningen av realpriserna på grund av överutbudet på produkter i de viktiga exportländerna i Centraleuropa har hållit exportens värde på en lägre nivå än den som eftersträvats. Genomförandet av förstagallringar och iståndsättningsdikningar har försvårats av den dåliga åtgången på virke från gallringar.

Sysselsättningen inom skogssektorn har utvecklats bättre än väntat. Då programmet godkändes beräknades sysselsättningen inom sektorn år 2010 vara cirka 80 000 årsverken. År 2005 sysselsattes cirka 92 000 personer huvudsakligen på grund av att utvecklingen inom skogsvårdsarbeten, energianvändningen av virke och trävaruindustrin var gynnsam.

2.3 De regionala skogsprogrammen 2006–2010

Skogslagen och -förordningen som trädde i kraft 1997 förutsätter att varje skogcentral i samarbete med sina regionala intressentgrupper utarbetar ett regionalt målprogram för skogsbruket inom sitt verksamhetsområde (nedan regionalt skogsprogram) och följer upp hur programmet genomförs. Under år 2005 såg alla Finlands 13 skogscentraler över skogsprogrammen för perioden 2006–2010. Programmen inkluderar regionernas tyngdpunkter, behov, mål och åtgärder för användning av skogarna på ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart sätt. Programmen utnyttjas vid uppdateringen av det nationella skogsprogrammet, och de preciseras då det reviderade nationella skogsprogrammet 2015 bekräftas.

Målen som ställts upp i de regionala skogsprogrammen varierar beroende på skogscentral, eftersom skogssektorns ställning och möjligheter varierar beroende på landskap. Sammanfattningsvis kan man konstatera att skogsindustrins avverkningsmål för gagnvirke är betydligt större än tidigare och att antalet gallringsavverkning, plantskogsskötselarbeten och iståndsättningsdikningar, som är viktiga med tanke på skogarnas virkesproduktion, har ökat märkbart. Man ser märkbara ytterligare möjligheter i användningen av skogsenergi.

Man vill satsa på naturvården i ekonomiskogarna och utvecklingen av skogarnas mångfald huvudsakligen med hjälp av nya skyddsåtgärder som har testats inom ramen för METSO-programmet. Inom vidareförädling och energianvändning av virke samt övrigt företagande baserat på skogarna ser man goda utvecklingsmöjligheter.

De centrala målen och riktlinjerna för åtgärder inom de regionala skogsprogrammen presenteras närmare i bilaga 2.

5 Hildén, M., Auvinen, A.-P. och Primmer, E. (red.). 2005. Suomen biodiversitetin arviointi. Suomen ympäristö (Miljön i Finland) 770.

3 Tyngdpunkterna för utvecklingen av skogssektorn

3.1 Skogstillgångarna är rikliga, friska och mångsidiga

Målet är att skogarnas tillväxt ökar från nuvarande nivå och skogstillgångarnas goda kvalitet, hälsa och mångsidighet möjliggör hållbar användning av skogarna.

De rikliga, mångfaldiga och högklassiga skogstillgångarna gör det möjligt att använda skogarna på ett mångsidigt sätt för virkesproduktion, rekreation och trygghet av mångfalden. Träråvara av hög kvalitet utgör grunden till skogsindustrins verksamhet. Livskraftiga skogar tryggar ekosystemens balans och är ett sätt att förbereda sig på kommande förutsedda eller oförutsedda miljöförändringar (se kap. 3.5).

Trädbeståndets årliga tillväxt uppgår enligt den tionde inventeringen av rikets skogar till 97 miljoner kubikmeter. Av detta utgörs 94 miljoner kubikmeter av tillväxt i ekonomiskogar. Skogarnas hållbara avverkningsmöjligheter är i alla fall betydligt mindre på grund av att tillväxten i huvudsak inriktar sig på ungskog. Enligt beräkningarna är avverkningsmöjligheterna för perioden 2005–2014 drygt 66 och för perioden 2015–2034 drygt 70 miljoner kubikmeter om året. En förutsättning för en gynnsam utveckling av tillväxten och avverkningsmöjligheterna är att man sörjer för skötseln av skogarna både kvantitativt och kvalitativt. Behovet av skogsvård i form av plantskogsskötsel för perioden 2005–2014 är 1,6 gånger större och behovet av förstagallring 2,2 gånger större jämfört med de arbeten som genomfördes under den förra tioårsperioden.

Skogarnas hälsa är rätt god, men i framtiden utsätts den för allt flera hot. Klimatförändringen förutspås öka risken för storm-, snö- och insektskador. Man måste förbereda sig på att bekämpa de inhemska skadegörarna – huvudsakligen rotticka, barkborre och hjortdjur – och eventuella skadedjur som kommer från utlandet.

Omväxlande skogar innebär ett omfattande urval av odlade trädslag, skogsbeståndens strukturella och landskapliga variation samt variationen i enskilda skogsbestånd. Mångfalden ökar skogarnas värde med tanke på rekreativ användning och deras landskapliga värde, samt förbättrar kommande generationers valmöjligheter i fråga om användningen av skogarna. Inom skogsbruket används olika hanteringsalternativ, trädslag och metoder beroende på förhållandena och växtplatsen.

För att uppnå målet krävs bland annat att mängden skogsvårds- och skogsförbättringsarbete ökas och att man sörjer för kvaliteten hos skogsvårds- och förbättringsarbetena. De viktigaste arbetena är plantskogsskötsel, iståndsättning av ungskog, iståndsättningsdikning och drivning av energived (se bilaga 2). Den växande arbetsbördan kräver att man höjer mekaniseringsnivån. Finansieringsbehovet för hållbart skogsbruk i enlighet med finansieringslagen är betydligt större än den nuvarande nivån. Finansieringen stödjer också skogsbrukets lönsamhet (se kap. 3.3).

Uppnåendet av målet främjas genom utbildning av skogsarbetare, rådgivning för skogsägare och skogsplanering. Med hjälp av skogsförädling säkerställer man att det för skogsodlingen kontinuerligt finns tillgängligt material med högklassiga ärftliga egenskaper, som är anpassat till landets olika delar, olika typer av växtplatser och varierande förhållanden. För skötseln av torvmarker behövs ett riksomfattande helhetsprogram. Skatteincitament som främjar skogsvården utvecklas.

Målet är att hjortdjursstammen hålls tillräckligt liten med tanke på skogsbruket. Skogsskador förebyggs och förhindras med hjälp av övervakning, uppföljning och korrekta skogsvårds- och förnyingsmetoder.

3.2 Verksamhetsbetingelserna för skogsindustrin under utveckling är konkurrenskraftiga

3.2.1 Effektivt utnyttjande av de växande avverkningsmöjligheterna

Målet är att skogarnas avverkningsmöjligheter utnyttjas med beaktande av hållbarheten och de ekonomiska perspektiven i hela landet.

Under perioden 2001–2005 uppgick avverkningen av inhemskt gagnvirke⁶ till i genomsnitt 56 miljoner kubikmeter, dvs. 85 procent av den största hållbara avverkningsmöjligheten. Enligt Skogsforskningsinstitutets beräkningar kan den årliga avverkningen hållbart höjas till drygt 66 miljoner kubikmeter under perioden 2005–2014 och under det därpå följande decenniet till drygt 70 miljoner kubikmeter⁷.

Skogsindustrin använde i genomsnitt 71 miljoner kubikmeter inhemskt och importerat virke under perioden 2001–2005. Skogsindustrins nuvarande virkesbehov och beräkningar av behovets tillväxt utgör grunden för effektivare utnyttjande av avverkningsmöjligheterna. Eventuella förändringar i tillgången på importerat virke avspeglas dessutom snabbt i behovet av inhemskt virke.

⁶ Gagnvirke inkluderar marknadsavverkning, ved för husbehov, virke som används av små sågar samt den del av brännveden som uppfyller dimensionerna för industrins gagnvirke.

⁷ Beräkningarna baserar sig på de nuvarande skyddsarealerna samt skogsvårdsrekommendationerna som gällde fram till 31.7.2006.

Virkesförsörjningens funktion är en grundläggande förutsättning för skogsindustrins verksamhet på lång sikt. Privatskogarna har en nyckelställning, eftersom närmare två tredjedelar av det virke som skogsindustrin i Finland använder anskaffas från privata skogsägare. Betydelsen av Forststyrelsens skogar för virkesförsörjningen är störst i norra och östra Finland.

Skogsbrukets lönsamhet och marknadsföringen av skogsvårdsprodukter som lämpar sig för olika skogsägare inverkar kraftigt på hur aktivt skogarna sköts och används. Skogsinnehavets strukturförändring samt den ökade skogsekonomiska betydelsen av torvmarker och gallringsskogar medför utmaningar för användningen av skogarna.

Kommersiella frågor med anknytning till virke är ett ärende marknadsparterna emellan. Med hjälp av myndigheternas åtgärder och skogssektorns samarbete kan man i alla fall på ett betydande sätt främja utnyttjandet av avverkningsmöjligheterna.

För att uppnå målet krävs en stor satsning på rådgivning som stödjer skogarnas skötsel, användning och utsläppning av virke på marknaden samt på ett effektivt utnyttjande av regionala data om skogstillgångarna. Tryggheten av den allmänna acceptabiliteten av skogsbruket bland annat genom att samordna olika användningsformer och erbjuda aktiv information kommer i framtiden att betonas. Man klarlägger beskattningens avdragssystem, med vilket man vill sporra skogsägarna till att idka aktiv och långsiktig skogsvård. Åtgärderna för att förbättra privatskogsbrukets lönsamhet främjar utnyttjandet av avverkningsmöjligheterna (se kap. 3.3).

3.2.2 Sörjande för trafiknätens skick

Målet är att sörja för underhållet och utvecklingen av trafiknätet så att skogsbrukets och -industrins transporter kan skötas året runt och till konkurrenskraftiga kostnader.

Ett effektivt och konkurrenskraftigt logistiskt system för skogsindustrin förutsätter täckande trafiknät som är i gott skick (vägar, broar, järnvägar, vattenleder). Drivningen av träråvara och transporten till förädlingsanläggningar kräver ett trafiknät som är tillgängligt året runt.

Underhållet av landsbygdens vägnät är också en förutsättning för trafiken med anknytning till skogsvårdsarbeten samt överlag för landsbygdsbefolkningens boende och rörlighet samt idkandet av olika näringar. Vägnätet tjänar också skogarnas rekreativanvändning.

För att uppnå målet krävs inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde en betydande ökning av finansieringen för utveckling och underhåll av väg- och järnvägsnätet. Det offentliga stödet för privata vägar måste höjas samtidigt som vägarnas förvaltning och väghållningen utvecklas (exempelvis

vägförvaltningstjänster). Inom väghållningen av skogsvägar satsar man på grundlig förbättring.

3.2.3 Tillgång på energi till ett konkurrenskraftigt pris

Målet är att skogsindustrin i Finland får energi till ett konkurrenskraftigt pris och genomför de klimatpolitiska riktlinjerna.

Energikostnaderna för skogsindustrin och de företag som erbjuder tjänster till skogsindustrin har stigit snabbt bland annat till följd av förändringarna på elmarknaden, höjningen av oljepriset och EU:s direktiv om systemet för handel med utsläppsätter, som syftar till att minska utsläppet av växthusgaser. Detta har höjt både produktionskostnaderna och transportkostnaderna för råmaterial och produkter.

Andelen träbaserade bränslen av den totala användningen av primärenergi i Finland uppgår numera till cirka en femtedel, och 80 procent av denna härstammar från skogsindustrins biprodukter. Skogsindustrins mål är att förädla träråvara på ett lönsamt sätt så långt som möjligt och utnyttja s.k. biprodukter som uppstår under förädlingen på bästa möjliga sätt som energi, kemikalier och material. Vid utvecklingen av produktionssystemen strävar man efter energieffektiva lösningar.

För att uppnå målet krävs bland annat att den nationella energi- och klimatpolitiska redogörelsens riktlinjer genomförs och att åtgärderna stödjer skogsindustrins verksamhetsbetingelser. Vid internationella klimatförhandlingar siktar man på lösningar där utsläppsminskningarna är globala. I fördelningsplanen för utsläppsätterna för perioden 2008–2012 är det viktigt att beakta den internationella konkurrensens utmaningar.

Användningen av träbaserad energi effektiveras och bioraffinaderteknologin utvecklas. I utvecklingsarbetet utnyttjas forsknings- och utvecklingsfinansiering från handels- och industriministeriets förvaltningsområde samt skattelösningar.

3.2.4 Utveckling av nya produkter och tjänster samt ökning av produkternas förädlingsvärde

Målet är att virket utnyttjas allt mer mångsidigt för konkurrenskraftiga, kundorienterade produkter och tjänster.

Tillväxtpotentialerna för skogsindustrins produktion koncentrerar sig allt mer till kundorienterade produkter med högt förädlingsvärde och till helt nya produkter. Detta förutsätter att man känner till virkets råvaruegenskaper mer mångsidigt än för närvarande samt att man känner till metoder med vilka egenskaperna kan styras och utnyttjas. De existerande produkternas lönsamhet förbättras genom att man effektiviserar produktionen och vidareutvecklar teknologin. Nya möjligheter till produkter baserade på träråvara uppstår då den hållbara utvecklingens

betydelse och anseende växer. Virkets användning har speciellt stor tillväxtpotential inom byggnadsverksamheten.

Vid sidan av den pappers-, kartong- och trävaruindustri som utvecklas uppstår nya produkter inom energi-, kemi- och livsmedelsbranschen, i vilka virket står för en betydande andel och som förädlas av antingen skogsindustrieföretagen eller deras samarbetspartner. Bioenergi och bioprodukter erbjuder Finlands skogssektor de största nya möjligheterna till en utvidgning av affärsverksamheten, nya arbetsplatser och teknologixport.

För att uppnå målet krävs en ökning av den offentliga och privata finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamheten. Det finländska skogsklustrets forskningsstrategi verkställs och kompetenscentra som stödjer vidareförädling av virke finansieras (se kap. 3.7). Forsknings-, utbildnings-, utvecklings- och produktionsfunktionerna samt marknadsföringens nätverk och expertis utvecklas. Man satsar på expertisen inom hela värdekedjan från skog till marknad, speciellt för att stödja små och medelstora företag inom skogsbranschen. Det näringspolitiska programmet för trävaruindustrin (2004–2010) och programmet för främjande av träbyggnad (2004–2010) fortsätter.

Höjningen av skogssektorns förädlingsnivå, nya forskningsobjekt, utnyttjande av regionala styrkor, höjningen av affärsverksamhets- och logistikexpertisen samt förstärkningen av marknadsförings- och samarbetsnätverken kräver utöver företagens egen satsning också att stöden för företags- och utvecklingsprojekt som beviljas av TE-centralerna och TEKES inriktas på företag inom skogssektorn.

För att ta i bruk ny teknologi på ett effektivt sätt inom skogsindustrin och de företag som erbjuder tjänster till skogsindustrin måste företagens avskrivningsrätt behållas minst på nuvarande nivå.

Skogsindustriprodukternas åtgång på exportmarknaden främjas genom att man utvecklar de nuvarande skogscertifieringssystemen med hjälp av ett omfattande samarbete.

3.3 Skogsbruket är lönsam näringsverksamhet

3.3.1. Ökad användning av inhemskt virke och förbättring av skogsbrukets kostnadseffektivitet

Målet är att förbättra kostnadseffektiviteten hos skogsvård och virkesanskaffning och att på ett mångsidigt sätt använda allt virke som släpps ut på marknaden i hela landet.

Med tanke på användningen av inhemskt virke är det väsentligt att man sörjer för konkurrenskraften hos skogsindustrin i Finland och förnyandet av produktionskapaciteten samt att man utvecklar nya användningsformer för virke. Tillväxten av den träbaserade energiproduktionen och energivirkesmarknadens utveckling ökar efterfrågan på inhemskt virke.

Enligt den tionde inventeringen av landets skogar möjliggör skogstillgångarna och deras tillväxt en mer omfattande användning av virke än den nuvarande användningen. Speciellt finns möjligheter att öka avverkningsgraden av trädbestånd med liten diameter samt användningen av tall. Importvirkets andel har nästan tredubblats sedan mitten av 1990-talet till drygt 20 miljoner kubikmeter.

Skogsbrukets lönsamhet och förväntningarna med anknytning till denna inverkar väsentligt på skogsägarnas villighet att investera i skogsvård och skogsförbättring. På lönsamheten inverkar framför allt mängden och priset på det sålda virket. Lönsamheten kan dock också förbättras genom att man utvecklar arbetsmetoderna för och kostnadseffektiviteten hos vård- och förbättringsarbeten samt drivning och ökar skogsägarnas och aktörernas kvalitetsmedvetenhet.

Med tanke på beslutsfattandet som rör skogarnas skötsel och användning är det viktigt att skogsägarna känner till skötselbehovet och användningsmöjligheterna för sina skogar samt åtgärdernas ekonomiska och ekologiska verkningar.

För att uppnå målet krävs bland annat utbildning för skogsarbetarna samt rådgivning och utbildning för skogsägarna. Utnyttjandet av regionala data om skogstillgångarna och andra data om naturresurser utökas och de gårdsspecifika skogsplanernas täckning ökas till 75 procent. För att öka skogsägarnas skogsekonomiska aktivitet effektiveras tillgången och kvaliteten på samt marknadsföringen av de tjänster som erbjuds skogsägarna. Konkurrensförutsättningarna på marknaden för skogstjänster förbättras. Forsknings- och utvecklingsverksamheten inriktas på att förbättra skogsvårds- och drivningsarbetenas ekonomiska lönsamhet, att utveckla metoderna och att höja mekaniseringsnivån för skogsvårdsarbetena. Man sörjer för finansieringen av det hållbara skogsbruket på det sätt som beskrivs i kapitel 3.1 och för verksamhetsbetingelserna för skogsindustrin som utvecklas på det sätt som beskrivs i kapitel 3.2.

3.3.2. Ökad användning av skogsenergi

Målet är att användningen av skogsflis ökar till minst 8 miljoner kubikmeter om året fram till år 2015 på så sätt att detta inte är till skada för naturens mångfald eller skogarnas näringsbalans.

Användningen av skogsbioenergi i Finland har ökat kontinuerligt. Användningen av bioenergi främjas speciellt av prisutvecklingen och utsläppshandeln för fossila bränslen, minskningen av produktionskostnaderna som möjliggörs av forsknings- och utvecklingsarbetet, målen för självförsörjning av energi, närings-, sysselsättnings- och regionalpolitiken, EU:s klimat- och energipolitiska mål samt den allmänna oron över klimatförändringen.

Skogstillgångarna erbjuder en möjlighet att öka den inhemska energiproduktionen. Målet är att styra utvecklingen mot en kontrollerad balans mellan användningen av skogsenergi och industriellt virke. Produktionen och användningen av skogsflis kan höjas från den nuvarande nivån på cirka tre till minst åtta miljoner kubikmeter om året. Energimarknaden och -politiken kan förbättra konkurrenskraften hos skogsenergin, så att det blir möjligt att höja det årliga målet med ytterligare 3–5 miljoner kubikmeter. Av skogsflisen består största delen av gren- och toppmassa som fås från föryngringsavverkningsarealer, stumpar samt klenvirke från gallring i ungskog. Enligt Skogsforskningsinstitutets data som samlas in under bestämda år har användningen av traditionell ved för husbehov närmast för uppvärmning uppgått till 5–6 miljoner kubikmeter årligen.

Det behövs ytterligare forskningsrön med anknytning till verkningarna av den ökande användningen av skogsenergi på skogarnas utveckling, näringsbalans och mångfald.

För att uppnå målet krävs bland annat att forskning och utveckling kring användningen och drivningen av skogsenergi utökas med omfattande forsknings- och utvecklingsprogram för bioenergi. Programmen täcker skogsflisens drivning, transport, lagring, distribution, mätmetoder, kvalitetskriterier och drivningsteknologi, förädling av och förbränningsteknik och processer för träbaserade bränslen, samt verkningarna av drivning av energived på mångfalden och näringshushållningen i skog. Värmeföretagande främjas. Användningen och informationsstyrningen av handels- och industriministeriets samt jord- och skogsbruksministeriet investeringsstöd effektiveras och man reserverar tillräckliga resurser för verksamheten. Koordineringen av de olika förvaltningsområdenas uppdrag utökas. Man utreder också funktionen hos och ibruktagandet av nya ekonomiska styrmetoder.

3.3.3. Utveckling av skogsbruksenhetens storlek och skogsägarstrukturen

Målet är att den genomsnittliga skogsbruksenheten växer och antalet skogsbruksföretagare ökar.

Privatpersoner äger 60 procent, staten 26, företagen nio och kommuner och andra parter fem procent av skogsarealen. Det finns cirka 444 000 privata skogsbruksenheter, 920 000 skogsägare och de privata skogsbruksenheterernas genomsnittliga storlek är 24 hektar. De privata skogsägarnas medelålder har stigit till 59 år, 19 procent av skogsägarna är jord- och skogsbruksföretagare och 60 procent av skogsägarna bor på landsbygden.

Skogsägarnas åldrande, ökningen av antalet pensionärer och stadsbor bland skogsägarna samt minskningen av antalet jordbrukare inverkar under de kommande tio åren på utvecklingen av skogsägarkåren. Den mest betydande strukturförändringen sker då de stora årskullarnas skogsegendom överförs till följande generation efter 2015. I samband med generationsväx-

lingen delas egendomar ofta upp, vilket ytterligare minskar egendomsstorleken. På grund av strukturförändringen blir målen för skogsinnehavet mer mångsidiga, skogarnas betydelse som inkomstkälla minskar och behovet av rådgivning för skogsägarna växer.

De privata skogsbruksenheterernas storlek är i genomsnitt för liten med tanke på idkandet av ett kostnadseffektivt och metodiskt skogsbruk och på skogsbruksföretagandet. Förutsättningarna för att hålla enheten enhetlig och förstora storleken bör förbättras och alternativa former av ägande bör också utvecklas.

För att uppnå målet krävs bland annat att skatte- och landsbygdsnäringslagstiftningen utvecklas så att skogsbruksenheterernas generationsväxlingar och anskaffningen av ytterligare areal underlättas. Att överföra egendomen i sin helhet till en ägare i samband med generationsväxlingen borde vara ett förmånligare alternativ än det är för närvarande. Skogsbruksföretagarna jämföras med lantbruksföretagarna vid arvsbeskattningen. Man informerar om möjligheterna med samfällda skogar, ny-skiften och aktiebolagsinnehav. Utvecklingsarbetet utökas. Lagstiftningen utvecklas för att möjliggöra nya former av skogsinnehav, såsom fastighets- och placeringsfonder.

3.3.4. Skogssektorns effektiva och ändamålsenliga organisationer

Målet är att de offentliga tjänster som skogssektorn behöver produceras med hög kvalitet och kostnadseffektivt. I tjänsteproduktionen förstärks den privata sektorns andel bland annat enligt beställare-producent-principen.

Framtidsöversiktens riktlinjer för skogspolitiska mål är högre i fråga om skogarnas skötsel, användning och skydd än motsvarande mål i det nationella skogsprogrammet 2010. Genomförandet av målen kräver effektiva organisationer och verksamhetssätt samt gott samarbete mellan skogsbranschens organisationer och olika förvaltningsområden. Skogarnas användning på ett balanserat sätt för olika ändamål såsom beskrivs i översikten kräver allt mer omfattande och mångsidigare rådgivning för skogsägarna och beaktande av intressentgrupperna. Behovet av rådgivning för skogsägarna växer då de stora årskullarna överför skogsinnehavet till följande generation.

Utmärkande för den finländska skogspolitiken är de olika styrmetoderna, dvs. en balanserad användning av styrning med hjälp av lagstiftning, finansiering samt rådgivning och annan information. Detta har visat sig vara ett system som fungerar i praktiken. Avsikten är att bevara den inbördes prioriteringen av metoderna som används i skogspolitiken i oförändrat skick. Informationstjänsternas resurser måste utökas i samma förhållande till förstärkningen av de finansiella styrmetoderna. I produktionen av informationstjänster förstärks den privata sektorns andel.

För att uppnå målet krävs bland annat att verksamheten i organisationerna inom den offentliga sektorn effektivteras i enlighet med de uppgjorda produktivetsprogrammen. Skogscentralernas samarbete och gemensamma handlingsätt förstärks och samarbetet mellan skogsbrukets organisationer och aktörer utvecklas. Arbetsfördelningen mellan skogscentralerna och övriga aktörer klarläggs. Utöver effektiviseringsinsatserna krävs för att uppnå målen gällande skogarnas skötsel, användning och skydd, som ställts upp i denna framtidsöversikt, också en ökning av skogscentralernas statsbidragsmedel. Vid användning av statsbidragsmedlen utnyttjas beställare-producent-modellen.

3.4. Skogarna stödjer den regionala utvecklingen, sysselsättningen och företagandet

3.4.1 Utnyttjande av skogarnas regionala styrkor och samordnande av olika användningsformer

Målet är att de regionala skogsprogrammen och andra handlingsätt där intressentgrupper medverkar utvecklas så att de på ett mångsidigt sätt främjar skogsbaserade näringar och samordnandet av skogarnas olika användningsformer.

Skogarnas betydelse varierar avsevärt från region till region. Utnyttjandet av de regionala styrkorna kan ännu förbättras märkbart. Skogarnas olika användningsformer kan utnyttjas effektivare än i dag med hjälp av samarbete mellan flera sektorer.

De mål och förväntningar som skogsägarna, skogssektorns intressentgrupper och den s.k. stora allmänheten riktar mot skogarna förändras kontinuerligt i takt med samhällsförändringen, så för att främja och samordna skogarnas olika användningsformer behövs interaktiva planeringsmetoder. Ett nära samarbete med organisationerna som utarbetar de regionala programmen, såsom landskapsförbunden, miljö- och TE-centralerna samt organ som ansvarar för planläggningen, är viktigt för att skogsbranschens verksamhetsbetingelser skall utvecklas på ett koordinerat sätt. Verksamhetsmodeller och system för medbestämmande som utvecklats inom ramen för politikprogrammet för medborgarinflytande bör utnyttjas också inom skogspolitik.

För att uppnå målet krävs bland annat att man utvecklar programprocessen, innehållet och genomförandet av de regionala skogsprogrammen samt att man utvecklar värdebestämningen och produktifieringen av skogarnas icke marknadsförda värden. Man vidareutvecklar verksamhetsätt som ökar medborgarnas möjligheter till inflytande och medbestämmande i skogsprojekt som är viktiga ur deras synvinkel.

3.4.2 Förstärkande av mångsidigt företagande

Målet är att företagande baserat på skogarnas materiella och immateriella produkter och tjänster förstärks och att man främjar ny företagsverksamhet och nya arbetsplatser.

Skogarnas nuvarande och nya användningsformer uppmuntrar näringsmöjligheter, arbete och utkomst speciellt på landsbygden. Verksamhetsfältet för företagare inom skogsbranschen kan anknypa till exempelvis skogsbruk och skogstjänster, skogsenergi, sågindustri, tillverkning av virke och trävaror, skogsmaskins- och transportföretagande, utbildnings- och konsulttjänster, turism- och rekreationstjänster samt naturprodukter.

Ett effektivt utnyttjande av hållbara avverkningsmöjligheter samt skogsvårds- och grundförbättringsarbeten förstärker företagsverksamheten med anknytning till skogsbruket. Växande näringsmöjligheter finns speciellt inom företagsverksamhet som baserar sig på skogsenergi, naturturism, vidareförädling av naturprodukter samt skogarnas produkter och tjänster med hälsoverkan. Företagens mångsidighet och bildandet av nätverk förbättrar förutsättningarna för näringsverksamheten.

För att uppnå målet krävs bland annat att man utökar affärs- och marknadsföringsexpertisen och produktutvecklingen bland skogsbranschens företagare och företag samt förbättrar styrningen av produktionsprocesserna och marknadsföringskanalerna samt förmågan att bilda nätverk. Man sporrar till företagsverksamhet med hjälp av skattelösningar och arbetsministeriets, handels- och industriministeriets samt jord- och skogsbruksministeriets startbidrag samt utvecklings- och investeringsstöd. Beviljandet av stöden får inte förvränga konkurrensen. Den växande naturproduktsbranschen behöver ett eget handlingsprogram, inom ramen för vilket man utvecklar de starka regionala kompetenskoncentrationerna inom både naturturism- och naturproduktsbranschen.

3.4.3. Tillgång på yrkeskunnig arbetskraft

Målet är att skogsbranschen är en intressant arbetsmiljö som erbjuder möjligheter, så att kunnig arbetskraft som uppfyller arbetsmarknadens behov är tillgänglig i hela landet.

Befolkningen i arbetsför ålder minskar och flyttningsrörelsen går i riktning mot bosättningscentra, så tillräcklig tillgång på yrkeskunnig arbetskraft för skogsbranschens allt mångsidigare arbetsuppgifter är ett krävande mål. Man måste fästa speciell uppmärksamhet vid utbudet, utbildningen och välfärden hos arbetskraften som sköter virkesanskaffningen och skogsvården. För att tillräckligt med arbetskraft skall söka sig till utbildning inom branschen måste utbildningens innehåll utvecklas, branschens attraktivitet förbättras och informationen ökas. Barns och ungdomars kunskaper om skogen bör förbättras genom att

effektivera samarbetet mellan skogsorganisationerna, undervisningsförvaltningen, grundskolorna och daghemmen.

För att uppnå målet krävs bland annat att de olika förvaltningsområdena, läroinrättningarna och arbetsgivarna inom skogssektorn samarbetar och på detta sätt i förväg klarlägger behovet av arbetskraft. Skogsbranschens arbetsförhållanden är krävande, så man bör fästa speciell uppmärksamhet vid utvecklingen av arbetsförhållandena och bättre ork i arbetet. Man främjar verksamhetsmodeller som erbjuder sysselsättning på glesbygden året runt. Antalet utbildningsplatser anpassas till att motsvara behovet. Möjligheterna att rekrytera utländsk arbetskraft utreds. Sysselsättningsmöjligheterna inom skogsbranschen samt branschens betydelse för främjandet av hållbar utveckling tas fram i undervisningen i skolorna. Skolsystemet utvecklas på det sätt som beskrivs i kapitel 3.7.3. Man stödjer fritids- och hobbyverksamhet som gör deltagarna bekanta med skogen och skogsbranschens yrken.

3.5. Skötseln och användningen av skogar är ekologiskt hållbar

3.5.1. Tryggande av skogarnas biologiska mångfald

Målet är att tillbakagången hos skogsarterna och -naturtyperna avstannar och att man tryggar mångfalden med hjälp av åtgärder i ekonomiskogar och naturskyddsområden.

Den internationella gemenskapen har åtagit sig att på ett betydande sätt bromsa upp utarmandet av den biologiska mångfalden före 2010⁸ och Europeiska unionen har beslutat att stoppa utarmandet av naturens mångfald före 2010⁹.

Skogarnas mångfald utvecklas som ett sammantaget resultat av olika åtgärder. Inom naturskyddsområdena kan man i allmänhet permanent trygga objektens naturvärden och framför allt skydda de utrotningshotade och krävande arter som behöver skogar i naturtillstånd eller enhetliga skogsområden. Med hjälp av skötseln av naturskyddsområdena kan man öka mångfaldsvärdena. Största delen av skogarna är ekonomiskogar, så deras hantering och naturvård är av central betydelse för tryggheten av mångfalden.

I Finland finns 2,9 miljoner hektar skyddade skogar och skogar där skogsbruket är begränsat (skogs- och tvinmark), dvs. 13 procent av skogsarealen. Av dessa utgörs 2,1 miljoner hektar av skyddade skogar (9 %). Av de skyddade skogarna är över 90 procent strikt skyddade och inte tillgängliga för virkesproduktion. Skyddet av skogarna koncentrerar sig till norra Finland, där de skyddade skogarna och skogarna där skogsbruket är begränsat uppgår till 21,5 procent av skogsarealen, av vilket 15,8 procent utgörs av skyddade skogar. I södra Finland är motsvarande

andelar 3,6 och 2,2 procent av skogsarealen (se bilaga 1, tabell 1).

Programmet för biodiversitet i södra Finlands skogar (METSO) har genomförts som ett pilotprojekt sedan 2003. Inom ramen för METSO har man bland annat provat på skyddsåtgärder som bygger på markägarnas frivillighet. Dessa åtgärder har allmänt accepterats i samhället. Inom ramen för METSO har man också gjort en mångsidig satsning på forskning i skogarnas mångfald och dessutom inkluderat ett omfattande rekonstruktionsprojekt. Trots genomförandet av METSO-programmet krävs ytterligare åtgärder för att trygga mångfalden.

För att uppnå målet krävs bland annat att man förbättrar den ekologiska effektiviteten och representativiteten hos det existerande skydds nätet samt effektiverar naturvården i ekonomiskogarna. Utgående från erfarenheterna av METSO-programmet bereds under 2007 ett nytt handlingsprogram där tyngdpunkten ligger på skogarnas mångfald i hela södra Finland. Handlingsprogrammet strävar efter att väsentligt förbättra situationen i fråga om mångfalden. Programmet är ett handlings- och finansieringsprogram som inkluderar tyngdpunktsområden. Inom ramen för programmet tillämpas på ett mångsidigt sätt olika metoder för att trygga mångfalden på alla skogsägargrupperns marker. De bästa skydds metoderna för privata marker tas i bruk i hela landet så att man kan erbjuda ägaren ett brett utbud av metoder för att genomföra skyddsåtgärderna. Helhetsbedömningen av rekonstruktionen blir färdig 2012, varefter man fattar beslut om vidare åtgärder.

Tryggandet av skogarnas mångfald kräver tillräckliga resurser för miljöministeriets och jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområden. Då genomförandet av de gamla naturskyddsprogrammen avslutas före 2009 kan anslag som reserverats för genomförandet omriktas till anskaffning av skogsområden och ersättningar. Ett växande anslag bör reserveras för jord- och skogsbruksministeriet för ekonomiskogarnas naturvård och skyddsavtal. För rekonstruktion och skötsel av naturskyddsområden bör i framtiden reserveras anslag så att också skötseln och rekonstruktionen av privata naturskyddsområden kan utökas.

3.5.2. Kontinuerligt bättre kunskapsunderlag gällande skogarnas arter och naturtyper

Målet är att man har en tillräcklig helhetsbild av skogarnas arter och naturtyper samt metoderna för att trygga mångfalden med tanke på beslutsfattandet.

För att åtgärderna i skogarna, såsom skogsvård och avverkning, skydd samt skogarnas rekreativ användning skall kunna genomföras på ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart sätt behövs ett gott kunskapsunderlag gällande skogarnas arter, naturtyper och skogstillgångar samt verkningarna av åtgärder i skogarna på dessa. Forskningen och uppföljningen bör produ-

8 World Summit on Sustainable Development (WSSD), Johannesburg 2002

9 Europeiska rådet, Göteborg 2001

cera data om de ekologiska, ekonomiska och sociala verkningarna av urvalet metoder för tryggheten av mångfalden till grund för utvecklingsarbetet och för tillämpning i praktiken.

För att uppnå målet krävs bland annat att man utvecklar uppföljnings- och utvärderingssystemen för mångfalden, utvärderingen av verkningarna av åtgärder i skogarna på mångfalden och inventeringen av rikets skogar, samt att de utrotningshotade arterna i Finland utvärderas under bestämda år.

3.5.3. Beredskap inför klimatförändringen

När det gäller skötsel, användning och skydd av skog är målet att man vidtar förberedande åtgärder med tanke på klimatförändringens verkningar.

Skogarnas ekologiska hållbarhet står på grund av flera faktorer inför växande och nya utmaningar. Den största osäkerheten hänförs till verkningarna av klimatförändringen: vilken sorts skog klarar förändringarna, kommer våra skogar att växa snabbare än tidigare, kommer grandungarna att torka, kommer skogsskadorna att öka? Nya forskningsrön behövs för att utvärdera verkningarna av den ökade drivningen av energived och klimatförändringen.

Det allt varmare klimatet orsakar förändringar på ekosystems- och artnivå, vilka med tanke på utvecklingen utgör både hot och möjligheter. Ett tillräckligt täckande nätverk för tryggheten av mångfalden gör det möjligt för arter att röra sig från ett utbredningsområde till ett annat. Genom att hålla ekonomiskogarna i gott växtskick, genetiskt mångfaldiga och friska kan man bäst förbereda sig på verkningarna av klimatförändringen på skogsbruket. Kol kan bindas också i trävaruindustrins produkter. Genom att ersätta användningen av fossila bränslen med skogsenergi kan man minska koldioxidutsläppen.

För att uppnå målet krävs bland annat att man sörjer för en tillräcklig mångfald i skogsodlingsmaterial och ursprungsarternas lämplighet för växtplatsen, beaktar verkningarna av drivning av skogsenergi på skogarna och bevarar skogarna i livskraftigt skick. Möjligheterna för arter att röra sig från ett utbredningsområde till ett annat tas i beaktande då man utvecklar nätverket för tryggheten av mångfalden inom ramen för skyddsprogrammet för skogarnas mångfald. Forskningsprogrammet kring anpassningen till klimatförändringen genomförs under perioden 2006–2010. Man strävar efter att påverka den beräkningspraxis som används för att kolet som är bundet i skogsindustrins produkter skall förbättra produkternas konkurrenskraft.

3.5.4. Sörjande för skyddet av vattendragen och jordmånen

Målet är att vattendragens ekologiska skick skall vara gott fram till 2015 och att skyddet av jordmånen utvecklas.

EU:s miljöpolitiska riktlinjer och direktiv inverkar på de nationella riktlinjerna som gäller skyddet av vattendragen och jordmånen. Med hjälp av nationell lagstiftning verkställs EU:s vattenramdirektiv, enligt vilket vattendragens kvalitet skall vara minst gott före 2015.

Skogsbrukets åtgärder inverkar ofta på vattendragens och jordmånens skick. Man har lärt sig att minska de skadliga verkningarna, men ännu inte tillräckligt. Skogar som är i gott skick förbättrar grundvattnets kvalitet och förhindrar att jordämne och humus sköljs ut i vattendragen.

För att uppnå målet krävs bland annat att man i främmandet av skogsbruket, skogsvårdsrekommendationerna och anvisningarna inkluderar rekommendationer och anvisningar med anknytning till skyddet av vattendragen och jordmånen, som baserar sig på de senaste forskningsrönen. Skogsbrukets vattenskyddsåtgärder antecknas som en del av vattenvårdsplanerna. Skyddet av vattendragen och jordmånen tas i beaktande då man samlar in data om skogstillgångarna och i skogsplaneringen.

3.6. Skogarna fungerar som en källa till kultur och rekreation

3.6.1. Bevarande och utveckling av kultur som baserar sig på skogarna

Målet är att man i stor utsträckning slår vakt om och utnyttjar det mångsidiga kulturarvet med anknytning till skogarna.

Kolonisationen av Finland och uppkomsten av den finländska kulturen har baserat sig på skogarna. I skogarna finns tecken på gammal bebyggelse och användning av skogarna med början från stenålder, allt från fornlämningar till anordningar och spår av industriell användning av skogen. De religiösa sederna och riterna med anknytning till skogarna och träden har format kulturen och lagrats i det kontinuerliga kollektiva minnet under generationerna. Skogen spelade en viktig roll i uppkomsten av den finska nationella identiteten genom olika konstater vid selskiftet mellan 1800- och 1900-talet.

Ett kulturellt hållbart skogsbruk tar i beaktande traditionerna med anknytning till användningen av skogarna, befäster dem och skapar nya traditioner. Målet är att finländarna också i framtiden känner till de många användningsmöjligheter som skogarna medför samt utnyttjar skogskulturen i företagsverksamhet och på fritiden. Fornlämningarna samt de representa-

tiva proven på det industriella tidevarvets infrastruktur inom skogsbruket från olika tidsperioder bör bevaras. Sådana är konstruktioner med anknytning till flottning av virke, skogsarbetarstugor, gamla vandringsleder och motsvarande.

Bevarandet av gamla träbyggnader stödjer igen det traditionella finländska träbyggandet och hjälper till att utveckla moderna träbyggnader och trivsamma bostadsmiljöer. Detta främjar också det kommersiella utnyttjandet av träbyggandet.

För att uppnå målet krävs bland annat att man inventerar kulturarvsobjekten i skogarna i samarbete med Museiverket och inför informationen i olika organisationers positioneringssystem. För att skydda kulturarvs- och vårdbiotopobjekten bör metoderna för hantering av skogarna utvecklas.

3.6.2 Tryggande av allemansrätten genom samarbete

Målet är att allemansrätten tryggas i sin nuvarande omfattning genom att bekräfta gemensamma verksamhetsmodeller som alla användare av skogarna kan förbinda sig till.

Allemansrätten hör till den traditionella finländska användningen av skogarna och utgör grunden för rekreationsanvändningen av naturen. Medborgarna bör spöras till att använda allemansrätten, så att den urbaniserade befolkningens förhållande till naturen hålls levande.

Allemansrätten tryggas bäst genom ansvarsfull användning av denna. Användningen av allemansrätten får inte orsaka olägenhet för ägaren av land- eller vattenområdet, naturen eller andra användare. För att förstå allemansrättens rättigheter och skyldigheter krävs samarbete mellan alla parter i rekreationsanvändningen av skogarna, klara verksamhetsmodeller samt mångsidig utbildning och medborgarinformation.

För att uppnå målet krävs bland annat att markägarna, frisksportarna, medborgar- och naturskyddsorganisationerna och myndigheterna sinsemellan avtalar om gemensamma verksamhetsmodeller och att information lämnas på ett effektivt sätt. Friluftsforum, i vilket ingår utöver myndigheter också närmare ett tjugotal medborgarorganisationer, fungerar som ett centralt samarbetsnätverk. Behov av att utveckla verksamhetsmodellerna finns speciellt inom naturturismen och övrig företagsverksamhet i vilken det kommersiella utnyttjandet av allemansrätten och markägarnas rätt kan komma i konflikt. Undervisningen i allemansrätten inkluderas i grundskolans undervisningsprogram.

3.6.3 Beaktande av behoven inom rekreationsanvändningen

Målet är att de olika behoven inom frilufts- och rekreationsanvändningen samt vilthushållningen tas i beaktande i skötseln av skogarna. Friluftsleder byggs och underhålls så att skogarnas rekreationsanvändning ökar och inriktas på områden som reserverats för friluftsliv.

Urbaniseringen, höjningen av inkomstnivån, mängden fritid och ändringarna i åldersstrukturen inverkar på tillväxten av skogarnas rekreationsanvändning och naturturismen som baserar sig på denna. Den växande medvetenheten om välfärd och hälsa ökar också intresset. Som näringsgren är naturturismen mest betydelsefull i Lappland, Kuusamo och Kajanaland. Naturturismbranschens tillväxtutsikter baserar sig till stor del på en ökning av antalet utländska kunder. Det finns gynnsamma förutsättningar för detta speciellt om man erbjuder tillräckligt många produkter som passar olika kundgrupper.

Den viktigaste utmaningen med tanke på rekreationsanvändningen av skogarna anknyter till balanseringen av efterfrågan och utbud på rekreationsmöjligheter. Det största behovet av rekreations- och friluftsområden finns i närområdena till bosättningscentra i södra Finland. Betydelsen av skogarna kring tätorterna växer, så man bör planera grönområdenas och skogarnas användning noggrant i städernas och kommunernas planer. Skogslandskapet är en väsentlig del av den finländska livsmiljön och kulturen, så man måste beakta skogsbruks- och skyddsåtgärdernas inverkan på landskapet.

Välskötta och guidade friluftsleder och servicestrukturer främjar skogarnas rekreationsanvändning och naturturismen. De färdiga lederna styr frisksportarna på ett sätt som är ändamålsenligt ur markägarnas, naturskyddets och miljöfostrans perspektiv. Lederna bidrar till att bevara naturens mångfald, eftersom de effektivt förhindrar att markerna slits.

För att uppnå målet krävs bland annat att man sköter skogar avsedda för rekreationsanvändning på så sätt att åtgärderna tjänar frisksportarna och de som söker rekreation i naturen. Planeringsprocesserna och planeringsanteckningarna angående de olika skogsområdenas användningsmöjligheter klarläggs. Landskapsplaneringsmetoderna utvecklas. Man utreder möjligheterna att använda handeln med rekreationsvärde för att bevara och utnyttja skogarnas rekreationsvärden. Då man anlägger friluftsleder utför man förrättningar av olika grad som beaktar markägarnas situation samt kontinuiteten i underhållet av lederna. I samband med byggandet av lederna måste man också avtala om finansiering av underhållet.

3.7. Ett starkt kunskapssystem främjar förnyelsen inom skogssektorn

3.7.1 Forsknings-, utvecklings- och utbildningsorganisationernas nätverksverksamhet

Målet är att man förstärker skogsklustrets kunskaps- och innovationssystem, där forskning, utvecklingsarbete, utbildning, förvaltning och affärsverksamhet fungerar i nära samarbete.

Skogsklustret är en av Finlands viktigaste kompetenskoncentrationer. Upprätthållandet av förnyelseförmågan och den höga kompetensnivån samt innovationerna är nyckelfaktorer för företagets och samhällets framgång. För att förstärka koncentrationen av högklassig expertis på en internationell nivå krävs att alla skogsklustrets aktörer har en gemensam kompetensstrategi som omfattar hela värdekedjan för skogen och vidtar åtgärder för att genomföra den.

Målet är en allt mångsidigare användning av skogarna och virket, vilket innebär att branschens kunskapsbas måste utvidgas. Innovationssystemets utvecklingsbehov koncentreras till den kemiska skogsindustrin, trävaruindustrin, rekreations- och naturturismen samt naturproduktbranschen. Utmaningen är att samordna kunskapen inom flera branscher så att det skapas möjligheter till vetenskapliga genombrott samt nya teknologier och innovationer. Målet för forskningsstrategin för skogsklustret i Finland är att värdet av skogsklustrets produkter och tjänster före 2015 skall vara en och en halv gång högre än för närvarande och att en tredjedel av värdet skall härstamma från produkter och tjänster som ännu inte produceras.

Utvecklingen av kundorienterade produkt- och tjänstepaket kräver starkt kunnande inom såväl den privata som den offentliga sektorn. De offentliga forskningsorganisationernas roll som aktiva och dynamiska samarbetspartner inom näringslivet måste utvecklas vidare.

Det är möjligt att skapa viktiga innovationer genom att man utökar växelverkan och samarbetet över sektorgränserna mellan skogsklustrets olika delområden. De landsomfattande och regionala aktörerna måste effektivt bilda nätverk med europeiska forskningsorganisationer. Regionala utvecklingsfaktorer måste förstärkas. Högskolorna och forskningsinstitutet som idkar verksamhet inom regionerna måste utöka regionernas kunskapskapital och säkra att forskningsrönen omsätts i praktiken.

För att uppnå målet krävs bland annat att man verkställer forskningsstrategin för skogsklustret i Finland och att forskningens resurser inriktas enligt riktlinjerna för denna och den europeiska skogssektorns teknologigemenskap (Forest-Based Sector Technology Platform). Man främjar verksamheten hos den koncentration av strategisk spetskompetens som har grundats för

skogsklustrets forskning. Kompetenscentret Forest Industry Future och kompetenscentren som stödjer trävaruindustrin och energianvändningen av virke fungerar under programperioden 2007–2013 som en del av programmet för kompetenscentra. Tyngdpunkten i skogsforskningsinstitutets forskning överförs till företags- och näringsverksamhet baserad på skogarna samt skogarnas samhälleliga betydelse, utan att ge avkall på grundforskningens nivå. Internationell finansiering samt möjligheter som erbjuds av Europeiska skogsinstitutet (EFI) och Europeiska området för forskning (ERA) utnyttjas aktivt. Åtgärdsförslagen i principbeslutet om främjande av användningen av trä och byggandet i trä, som godkändes av statsrådet 17.3.2005, genomförs.

Tillräcklig finansiering för ovan nämnda projekt reserveras i handels- och industriministeriets, undervisningsministeriets, inrikesministeriets samt jord- och skogsbruksministeriets budget.

3.7.2 Effektiv förmedling av forskningsrön till användarna

Målet är att växelverkan mellan forskarna och de praktiska aktörerna förbättras under alla skeden av forsknings- och utvecklingsprocesserna från planering av forskningen till utnyttjande av resultaten.

Med tanke på kunskapssystemets funktion är en central faktor att information om aktörernas forskningsbehov går fram till personerna som producerar data och att nya data och kunnande som har skapats genom forskning utnyttjas. Snabb överföring av data möjliggör effektiv utveckling av nya produkter och tjänster, verksamhetssystem och metoder. Det behövs organisationer som förmedlar data för att förädla forskningsrönen och främja samarbetet mellan forskarna och de praktiska aktörerna.

Bildandet av nätverk nationellt mellan regionerna och internationellt måste effektiveras för att utnyttja existerande data och kunnande samt speciellt för att förbättra innovationstjänsterna som tillväxt- och SME-företagen behöver.

För att uppnå målet krävs bland annat att man stärker verksamhetssätt och strukturer som främjar växelverkan mellan forskare, organisationer som förmedlar data och användare av data. Viktiga organisationer som förmedlar data är exempelvis Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio, skogscentralerna, Finlands miljöcentral (SYKE), kompetenscentren och -koncentrationerna samt TE-centralerna och samservicekontor för övriga leverantörer av företagstjänster inom de ekonomiska regionerna. Man utvecklar användbarheten av offentliga forskningsrön och data som samlats in med offentliga medel, såsom regionala data om skogstillgångarna och den nationella informationstjänsten för naturföretagande.

3.7.3. Utbildningssystem som producerar högklassiga fackmän

Målet är att man främjar högklassig utbildning, utökar företagarkompetensen samt sörjer för kontinuerlig utveckling av kunnandet hos arbetskraften.

Kompetent arbetskraft är en central framgångsfaktor. För att samordna utbildningsbehovens kvalitativa och kvantitativa mål samt behoven hos framtidens näringsliv krävs kontinuerlig växelverkan mellan näringslivet och planeringen av utbildningen.

Naturresursbranscherna, dvs. jord- och skogsbruket, trädgårdsodlingen och fiskerihushållningen samt naturbranschen, till vilken hör bland annat naturföretagande, naturturism och renskötsel, har inte lyckats konkurrera om nya studerande med exempelvis de tekniska och merkantila branscherna. Skogsbranschens utbildningskvoter motsvarar inte efterfrågan. Samtidigt som det inom många yrkesgrupper inte finns arbete inom branschen råder brist på vissa fackmän, såsom skogsmaskinförare.

De kvalitativa utmaningarna för utbildning efter gymnasiet blir allt större. Utöver yrkeskunskapen krävs omfattande kunnande speciellt inom ekonomi- och samhällsvetenskaper samt marknadsföring. Naturbranschens behov måste tas i beaktande då innehållet i undervisningen planeras, så att man kan utnyttja tillväxtpotentialerna inom branschen.

För att uppnå målet krävs bland annat att man under ledning av undervisningsministeriet utreder utbildningsbehovet och utbildningsprogrammen inom skogs- och träbranschen, samt att man anpassar antalet personer som utbildas utgående från resultaten av utredningen. Man arbetar vidare med att i förväg kartlägga behoven av arbetskraft och utbildning samt förstärker internationella kontakter inom forsknings- och utbildningssystemet. Man stödjer med hjälp av information naturresursbranschens image som ett modernt arbetsfält och en bransch för framtiden.

3.7.4 Förstärkande av skogsbranschens framtidsarbete

Målet är att skogsbranschens framtidsarbete effektiveras så att man kan dra nytta av möjligheterna som förändringarna i verksamhetsmiljön medför.

Genom att utveckla skogarnas nuvarande och framtida användningsformer är det möjligt att producera allt mångsidigare välfärd för hela samhället. Prognostiseringen av förändringarna och utnyttjandet av resultaten av prognoserna blir allt viktigare då förändringarna i verksamhetsmiljön orsakar nya möjligheter och hot inom skogssektorn. I framtidsarbetet betonas också behovet av granskning över sektorgränserna, eftersom skogspolitikerna på ett allt mångsidigare sätt sammanbinds med närings-, handels-, energi- och miljöpolitiken.

Prognostiseringen producerar data om framtidens nya möjligheter och teknologier samt utvärderar den kommande utvecklingen av samhället. Arbetet förutsätter en inställning som är inriktad på framtiden och fördomsfrihet av hela skogsbranschen.

För att uppnå målet krävs bland annat att alla skogssektorns organisationer förstärker sitt eget framtidsarbete och att arbetet som Skogssektorns framtidsforum utför görs permanent.

3.8 Den internationella skogspolitikerna främjar hållbart skogsbruk

3.8.1 Finland deltar aktivt i den internationella skogspolitikerna

Målet är att man effektiviserar de internationella processerna och åtgärdernas effekt i fråga om att främja skogarnas hållbara skötsel, användning och skydd.

Finlands mål är att förebygga skogarnas försvinnande samt främja ett hållbart utnyttjande av skogarna som en källa till välfärd. Finland eftersträvar inom ramen för FN:s skogsforum (UNFF¹⁰) ett internationellt, lagligt bindande skogsavtal. Skogsavtalet skulle avsevärt utöka skogarnas betydelse globalt. På global nivå har beslutet om ett lagligt bindande skogsavtal i alla fall uppskjutits till 2015. Inom skogsforumet är den aktuella förhandlingsfrågan för 2007 att besluta om ett skogsinstrument som inte är rättsligt bindande.

I och med det växande antalet internationella processer som gäller skogarna har också antalet internationellt godkända mål som gäller skogarna ökat. Dessa har starkt inflytande på den nationella skogspolitikerna. Målen som ställts upp inom olika processer är inte alltid överensstämmande och motsvarar inte nödvändigtvis de nationella fördelarna med tanke på skogarnas hållbara användning och skydd. Finland strävar efter att koordineringen och samarbetet mellan internationella avtal, processer och organisationer som gäller skogarna är fungerande och effektiva.

Inom ramen för den internationella skogspolitikerna bör man främja användningen av virke som förnybar råvara och energitillgång, hållbart skogsbruk vid genomförandet av utvecklingsmålen i FN:s millenniedeklaration, skydd av skogarna samt nya, innovativa produkter och tjänster som baserar sig på hållbar användning av skogarna. En positiv image främjar tillgången på kapitalströmmar till skogssektorn och hjälper till att föra fram finländsk expertis inom skogssektorn till nya områden.

För att uppnå målet krävs bland annat att Finland arbetar koordinerat och inverkar på internationella skogspolitikprocesser med hjälp av högklassiga initiativ. Internationella avtal och åtaganden som gäller skogarna verkställs effektivt i Finland. Man

10 United Nations Forum on Forests (UNFF)

beaktar förebyggandet av skogarnas försvinnande och främjandet av en hållbar användning av skogarna såväl i utvecklingsarbetet som i offentlig upphandling när det gäller importvirke.

3.8.2 Gott samarbete mellan förvaltningen, forskningen och intressentgrupperna

Målet är att det mångsidiga nationella samarbetet mellan förvaltningsområdena och intressentgrupperna fortsätter. Målet är också att förstärka forskarsamhällenas och medborgarorganisationernas roll i internationella processer.

I de internationella processerna, som blir allt mer invecklade och omfattar allt större helheter och flera sektorer, är det väsentligt att utnyttja högklassig forskning och expertisen hos praktiska aktörer.

Den internationella skogsforskningen bör intensifiera samarbetet med de viktigaste utvecklingsprojekten inom skogssektorn, finansierarna för dess projekt samt speciella finansieringsmekanismer, såsom FAO:s National Forest Programme Facility samt Världsbankens Program on Forests (PROFOR).

För att uppnå målet krävs bland annat att man fortsätter den nationella beredningen av Finlands initiativ och ställningstaganden på bred bas och att forskning utnyttjas effektivt då dessa definieras. Finland stödjer skogsforskningsorganisationernas, intressentgruppernas och medborgarorganisationernas deltagande i internationella skogspolitikprocesser.

3.8.3 Europeiska unionens koordinerade verksamhet i frågor som inverkar på skogssektorn

Målet är att beslutsfattandet som inverkar på skogarna, skogsbruket och den skogsbaserade industrin inom Europeiska unionen är koordinerat och beaktar skogssektorns särdrag och närhetsprincipen, samt att intressentgrupperna deltar i stor omfattning i beredningen av initiativen.

Vid verkställandet av Europeiska unionens skogsstrategi (1998) och handlingsplan för skogen (2006) betonar Finland skogarnas hållbara skötsel och användning, landsbygdens livskraft samt skogssektorns konkurrenskraft. Ett centralt mål för handlingsplanen för skogen är också att förbättra koordineringen av EU:s ärenden med anknytning till skogarna.

I flera av EU:s strategier och rättsakter hänvisas till skogarna och ärenden med anknytning till skogarna behandlas i flera av EU:s generaldirektorat. Rättsakter med anknytning till skogarna utfärdas på handels-, miljö- och lantbrukspolitiska grunder. Rättsakterna kan vara sinsemellan motstridiga, eftersom de har utfärdats på basis av varje sektors egna utgångspunkter.

EU har också åtagit sig att verkställa målen i internationella avtal med anknytning till skogar, speciellt FN:s ramkonvention

om klimatförändring och FN:s konvention om biologisk mångfald¹¹ i EU:s lagstiftning och verksamhet.

För att uppnå målet krävs bland annat att man vid beredningen av EU-initiativ har tillgång till tillräcklig information om skogssektorns betydelse inom EU och speciellt om särdragen i Finlands skogssektor och den nordliga barrskogszonen. Finland påverkar med sina initiativ och ställningstaganden så att EU:s skogsstrategi och handlingsplan för skogen samt planeringen och genomförandet av EU:s rättsakter tjänar främjandet av ett hållbart skogsbruk, ökningen av välfärden, skogssektorns konkurrenskraft och erkännandet av dess roll i bevarandet av landsbygdens livskraft. Man främjar användningen av hållbart och lagligt producerade trävaror och garanterar deras obehindrade tillträde till annan EU-medlemsstat enligt principerna för fri rörlighet på den inre marknaden.

3.8.4 Förstärkande av de nationella skogsprogrammen

Målet är att man främjar utarbetandet och verkställandet av de nationella skogsprogrammen samt utvecklar metoder för att förbättra samarbetet mellan förvaltningen och övriga aktörer i fråga om beredningen av politikprogram med anknytning till skogarna.

De nationella skogsprogrammen förstärker införandet av internationella åtaganden och nationell skogslagstiftning. Med hjälp av skogsprogrammen kan man främja samordnandet av skogarnas olika användningsformer samt styra finansieringen med anknytning till skötsel och användning av skogar.

De nationella skogsprogrammen bör uppfylla de internationella principer som ställts upp för programmen. Viktiga samarbetspartner är FAO:s National Forest Programme (NFP) Facility samt Världsbankens Program on Forests (PROFOR).

För att förhindra illegal avverkning har man skapat internationella processer som utvecklar iakttagandet av skogslagstiftningen och skogsförvaltningen. Sådana processer är handlingsplanen EU FLEGT¹², som godkändes av EU 2003, samt regionala processer som gäller illegal avverkning. I Finlands närområden styrs verksamheten av den s.k. ENA FLEG¹³-ministerdeklarationen och handlingsprogrammet.

För att uppnå målet krävs bland annat att Finland fortsätter det internationella samarbetet för att genomföra de nationella skogsprogrammen samt aktivt arbetar för att förebygga illegal avverkning.

11 United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), United Nations Convention on Biological Diversity (UNCBD)

12 Forest Law Enforcement, Governance and Trade (FLEGT)

13 Europe and North Asia (ENA) Forest Law Enforcement and Governance (FLEG)

4 Uppskattning av verkningarna av skogsrådets riktlinjer

4.1 Samhällelig effekt

Framtidsöversiktens riktlinjer är vägledande, så verkningarna kan uppskattas endast i stora drag. För det nationella skogsprogrammet 2015 utarbetas en detaljerad bedömning av de ekonomiska, ekologiska och sociala verkningarna.

Det är väsentligt att avverkningen i Finlands skogar kan höjas på ett hållbart sätt till 65–70 miljoner kubikmeter om året samtidigt som skogstillgångarna ökar ytterligare, skogarna hålls friska och man sörjer för deras mångfald samt rekreations- och kulturvärden.

Skogsforskningsinstitutet har på basis av resultaten från den tionde inventeringen av rikets skogar beräknat de hållbara avverkningsmöjligheterna samt utgående från dessa gett en vägledande uppskattning av inverkan av avverkningsmöjligheternas utnyttjande på sysselsättningen och skogssektorns värdeökning 2010. Som tillväxtprognos för skogsindustrins produktion har tillämpats Pöyrys uppskattningar¹⁴ från 2005. Antaget värde i beräkningarna är att alla nödvändiga skogsvårdsåtgärder görs i tid.

Enligt beräkningarna skulle värdeökningen för skogssektorns produktion vara cirka 2 miljarder euro. Ökningen av sysselsättningen inklusive indirekta verkningar skulle vara cirka 20 000

årsverken, av vilka drygt hälften utförs inom skogsbruket och skogsindustrin.

Då utvecklingen av arbetets produktivitet tas i beaktande skulle antalet arbetsplatser minska med 10 000 årsverken. Inom skogsbruket skulle antalet arbetsplatser i alla fall öka också i fråga om nettoantal med cirka tusen arbetsplatser. En ökning av användningen av skogsenergi med 8 miljoner kubikmeter skulle innebära en ökning av sysselsättningen på cirka 3 000 årsverken.

Ökningen av avverkningen beror på skogsindustrins konkurrenskraft, virkesmarknadens verksamhet och på längre sikt också på skogsbrukets lönsamhet. Med hjälp av riktlinjerna som presenteras i framtidsöversikten strävar man efter att inverka på dessa verksamhetsbetingelser inom sektorn.

Enligt skogsrådets uppfattning är det viktigt att de riktiga skogstillgångarna möjliggör en ökning av användningen av inhemskt virke inom industrin och alla de fördelar som detta medför. De riktiga skogstillgångarna ger också en möjlighet till en betydande ökning av användningen av skogsenergi och till utveckling av produkter och tjänster som stödjer den hållbara utvecklingen och skyddet av mångfalden.

4.2. Statsfinansiella verkningar

De förnybara naturresursernas betydelse kommer att öka, så man bör satsa mera på skötseln av skogarna och deras mångfald, nödvändig infrastruktur samt forsknings- och utvecklingsverksamhet inom skogsklustret än under de första åren på 2000-talet. Behovet av ökade resurser finns speciellt inom jord- och skogsbruksministeriets, handels- och industriministeriets

Ministerium	Finansieringskälla	År 2005 milj. €	Behov milj. €
Jord- och skogsbruksministeriet	Lagen om finansiering av hållbart skogsbruk – skogsvård och grundförbättrings	57	75
	Lagen om finansiering av hållbart skogsbruk – energianvändning av virke	5	10
	Statsbidrag för skogscentralerna	47	52
	Utveckling av landsbygden	11	16
	Skydd av mångfalden	7	15
Miljöministeriet	Skydd av mångfalden*	49	50
Industri- och handelsministeriet	Företagsstöd	20	20
	Tekes	17	20
	Energistöd	20	20
Undervisningsministeriet	Utbildning inom skogsbranschen	110	110
Kommunikationsministeriet	Utveckling och underhåll av väg- och järnvägsnätet**	1 325	1 630
	Statsbidrag för privata vägar**	14	16

Tabell 2: Statens finansiering med tanke på de viktigaste finansieringskällorna

* inkluderar alla medel för anskaffning av naturskyddsområden, METSO-åtgärder och naturvård i skogarna
** inkluderar alla medel som används för utveckling och underhåll av väg- och järnvägsnätet samt som statsbidrag för privata vägar

14 Suomen metsäteollisuuden tulevaisuudennäkymät ja niiden vaikutus puun- tuotantostrategioihin. 2005. JP Management Consulting (Europe) Oy. Rapport 29.4.2005.

och kommunikationsministeriets förvaltningsområden. Inom miljöministeriets förvaltningsområde bör man trygga den fortsatta finansieringen av programmet för biodiversitet i södra Finlands skogar (METSÖ).

Övriga viktiga finansieringskällor är medlen för regional utveckling inom inrikesministeriets förvaltningsområde, inklusive finansiering för kompetenscentra, jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområdes finansiering till Skogsforskningsinstitutet, arbetsministeriets finansiering för utvecklingsprojekt samt Finlands Akademis forskningsfinansiering inom utbildningsministeriets förvaltningsområde. Frågor som gäller finansieringsbehoven behandlas och beslut fattas inom ramen för statsfinansernas ram- och budgetbeslutsprocesser.

Framtidsöversikten inkluderar flera åtgärdsförslag till justering av beskattningsslagstiftningen. Åtgärderna gäller möjligheterna att använda skogsbeskattningen som incitament för skogsvårdsåtgärder samt att främja utvecklingen av egendomsstorleken och skogsägarstrukturen, ökningen av användningen av träbaserad energi och ett mångsidigt företagande med hjälp av skattelösningar.

Referensmaterial

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on an EU Forest Action Plan – Commission of the European Communities. 2006.

Enroth, R-R. och Toivonen, R. 2006. Puun saatavuuden turvaaminen ja metsäalan osaaminen Suomessa. Asiantuntijanäkemystä kehittämistarpeista ja vaikuttamiskeinoista. Joensuu universitet, Skogssektorns framtidsforum.

Framsynsprojektet FinnSight 2015. Finlands Akademi och Tekes. 2006.

Hetemäki, L., Harstela, P., Hynynen, J., Ilvesniemi, H. och Uusivuori, J. (red.) 2006. Suomen metsiin perustuva hyvinvointi 2015. Katsaus Suomen metsäalan kehitykseen ja tulevaisuuden vaihtoehtoihin. Skogsforskningsinstitutets arbetsrapporter 26.

Hildén, M., Auvinen, A-P. och Primmer, E. (red.). 2005. Suomen biodiversiteettiohjelman arviointi. Suomen ympäristö (Miljön i Finland) 770. 251 s.

Hyvän metsänhoidon suositukset. Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio. 2006. Metsäkustannus Oy.

Nationell strategi för anpassning till klimatförändringen. Jord- och skogsbruksministeriets publikation 1/2005.

Innovative and Sustainable Use of Forest Resources – Vision 2030. A Technology Platform Initiative by the European Forest-Based Sector. 2005.

Mellanutvärdering av det nationella skogsprogrammet. Slutrapport. Jord- och skogsbruksministeriets publikation 5/2005.

Kellomäki, S. och Laukkanen, S. 2005. Ekologinen kestävyys, ympäristömuutos ja metsätalous.

Kestävän perhemetsätalouden ohjelma. 2006. Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf.

Kohti kestäviä valintoja. Kansallisesti ja globaalisti kestävä Suomi. Den nationella strategin för hållbar utveckling. 2006.

Koivula, E. och Saastamoinen, O. (red.). 2005. Näkökulmia luontomatkailuun ja sen tulevaisuuteen. Joensuu universitet, Skogssektorns framtidsforum.

Kolström, T. och Harstela, P. (red.). 2005. Puuntuotannon ja korjuun tulevaisuus. Joensuu universitet, Skogssektorns framtidsforum.

Korhonen, K.T., Heikkinen, J., Henttonen, H., Ihalainen, A., Pitkänen, J. och Tuomainen, T. 2006. Suomen metsävarat 2004–2005. Metsätieteen aikakauskirja IB/2006: 183–221.

Kärkkäinen, M. 2005. Maailman metsäteollisuus. Joensuu universitet, Skogssektorns framtidsforum.

Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi. Strategin och handlingsprogrammet för skyddet av den finländska naturens mångfald och hållbara användning 2006–2016. Utkast 12.6.2006.

Lähiajan energia- ja ilmastopolitiikan linjauksia – Kansallinen strategia Kioton pöytäkirjan toimeenpanemiseksi. Statsrådets redogörelse till riksdagen den 24 november 2005.

Metson jäljillä – Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman tutkimusraportti. 2006. Jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Skogsforskningsinstitutet och Finlands miljöcentral.

Niskanen, A. (red.). 2005. Menestyvä metsäala ja tulevaisuuden haasteet. Joensuu universitet, Skogssektorns framtidsforum.

Nuutinen, T. och Hirvelä, H. 2006. Hakkuumahdollisuudet Suomessa valtakunnan metsien 10. inventoinnin perusteella. Metsätieteen aikakauskirja IB/2006: 223–237.

Pappersindustrin – branschens situation och framtida utmaningar. Rapport av pappersindustrins framtidsarbetsgrupp 31.5.2006. Skogsindustrin rf och Paperiliitto ry. 2006.

Päättäjien Metsäakatemia kurssijulkaisut. www.smy.fi/pma. Saastamoinen, O., Donner-Amnell, J. och Rantala, T. (red.). 2006. Näkökulmia metsäalan sosiaaliseen kestävyteen ja sen tulevaisuuteen. Joensuu universitet, skogsvetenskapliga fakulteten. Kommuniqué 168.

Seppälä, R. (red.) 2000. Suomen metsäklusteri tienhaarassa. Metsäalan tutkimusohjelma WoodWisdom.

Forskningsstrategin för Finlands skogscluster – *publiceras i oktober 2006* Suomen metsäteollisuuden tulevaisuudennäkymät ja niiden vaikutus puuntuotantostراتيجioihin. 2005. JP Management Consulting (Europe) Oy. Rapport 29.4.2005.

Statens råd för vetenskap och teknologi – Koncentrationer av strategisk expertis. Juni 2006.

Valtion sektoritutkimusjärjestelmän rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen – Utredningsmannarapport 31.8.2004. Weckroth, T. 2006. Alueelliset metsäohjelmat 2006–2010. Yhteenvedo metsäkeskusten metsäohjelmista. Jord- och skogsbruksministeriets publikation 4/2006.

Vähemmästä enemmän ja paremmin – Kestävän kulutuksen ja tuotannon toimikunnan (KULTU) ehdotus kansalliseksi ohjelmaksi 2005.

Bilagor

Bilaga 1: Skogssektorn inom nationalekonomin – central skogsstatistik

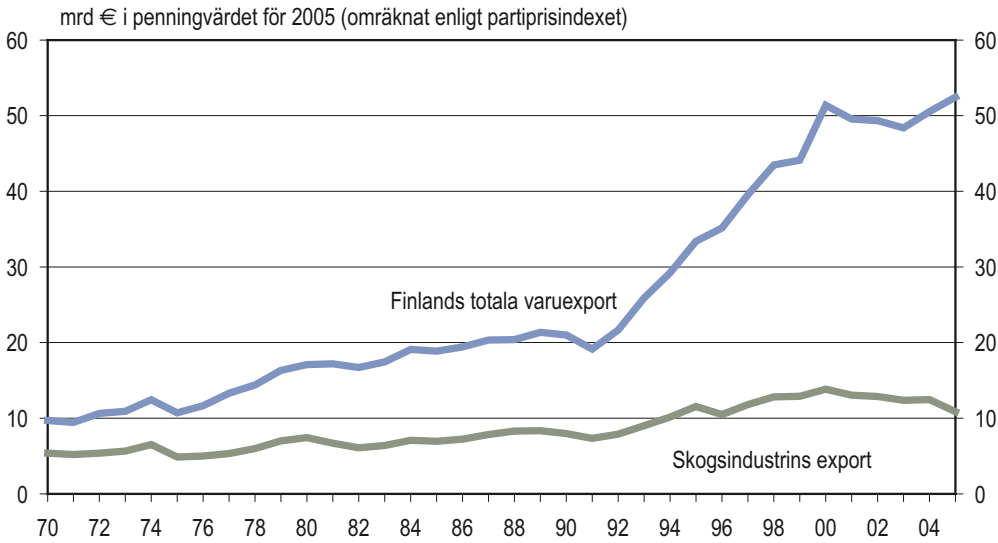

Bild 1. Värdet av Finlands produktexport 1970–2005

Källor: Tullstyrelsen; Skogsforskningsinstitutet

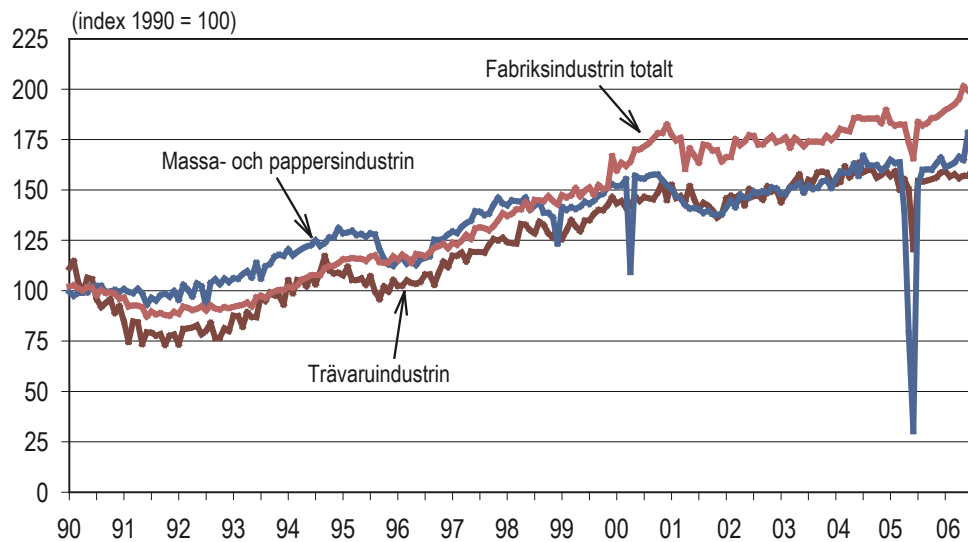

Bild 2. Skogsindustrins produktion 1990–2006

Bilden baserar sig på de säsongsutjämnade månadsuppgifterna för industriproduktionens volymindex. Källa: Statistikcentralen

Bild 3. Skogsindustrins omsättning i hemlandet 1974–2005

* Preliminär uppgift
Penningvärdena har omräknats enligt partiprisindexet.
Källa: Statistikcentralen

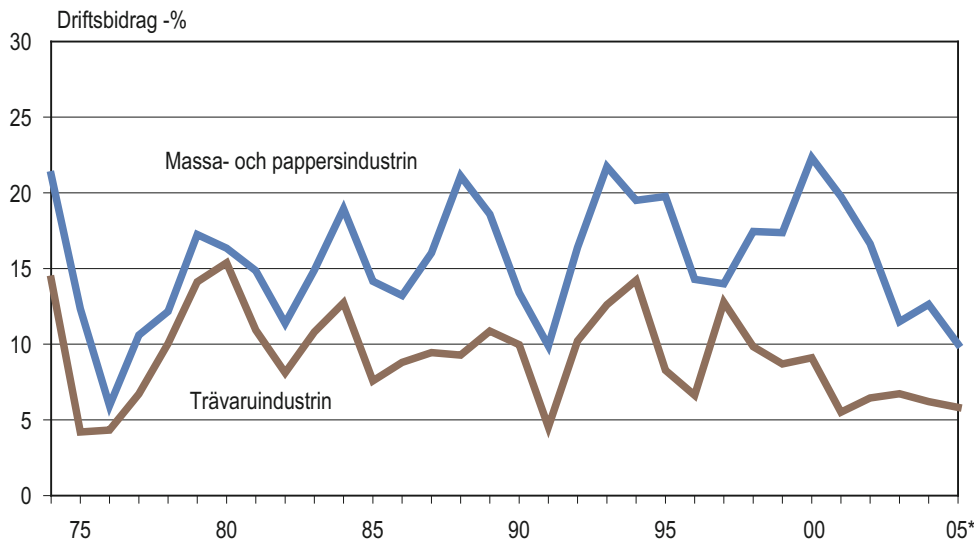

Bild 4. Skogsindustrins lönsamhet i hemlandet 1974–2005

* Preliminär uppgift
 Driftsbidrag - % = Omsättning + övrig avkastning av affärsverksamhet – verksamhetskostnader / omsättning x 100
 Källa: Statistikcentralen

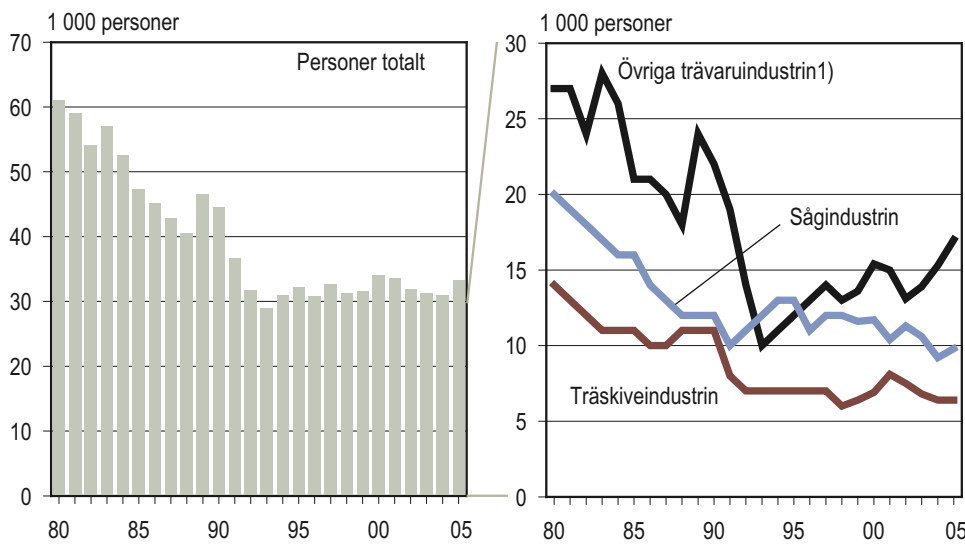

Bild 5. Sysselsatta inom trävaruindustrin 1980–2005

1) Inkluderar bl.a. tillverkning av byggnadsnickeriprodukter och trähus.
 Källor: Statistikcentralen; Skogsforskningsinstitutet

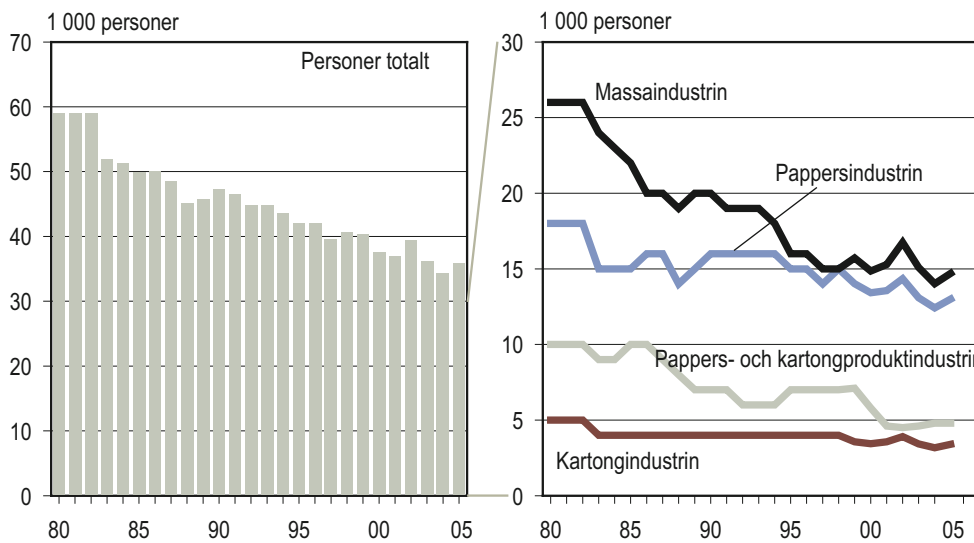

Bild 6. Sysselsatta inom massa- och pappersindustrin 1980–2005

Källor: Statistikcentralen; Skogsforskningsinstitutet

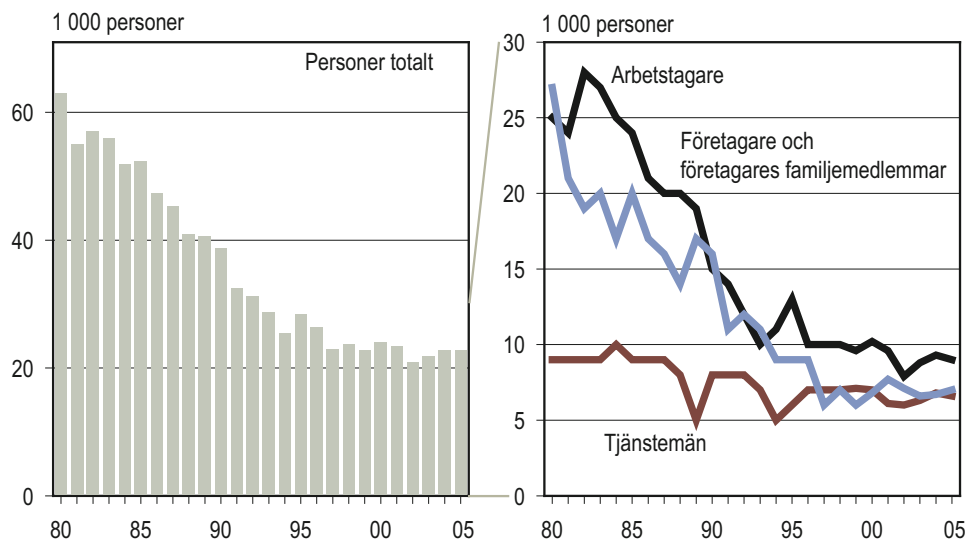

Bild 7. Sysselsatta inom skogsbruket 1980–2005

Källa: Statistikcentralen

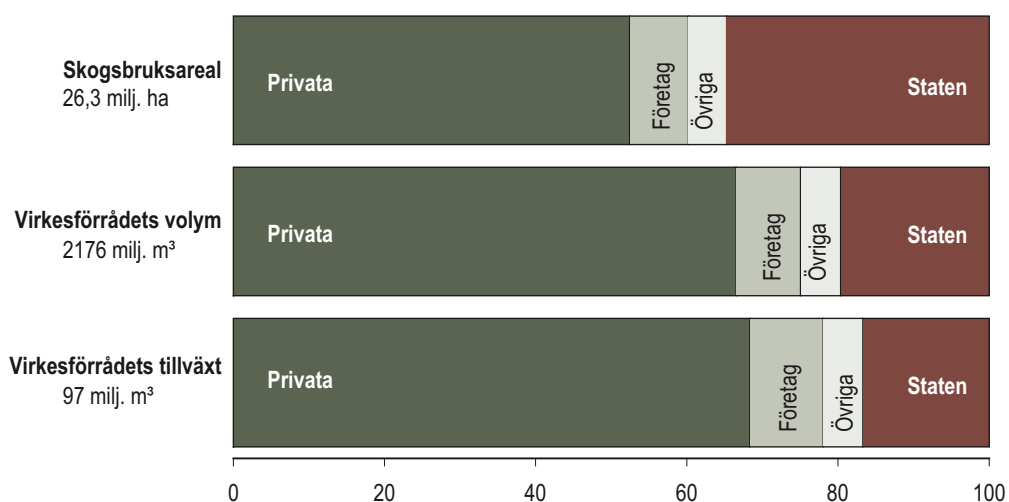

Bild 8. Skogsägargruppernas andelar av skogsbruksarealen, virkesförrådets volym och tillväxt

Källa: Skogsforskningsinstitutet, riksskogstaxeringen

	Hela landet		Södra Finland		Norra Finland	
	1 000 ha	Andel, %	1 000 ha	Andel, %	1 000 ha	Andel, %
Total areal (skogs- och twinmark, nionde riksskogstaxeringen 1996–2003)	23 008	100,0	11 595	100,0	11 413	100,0
Skyddade skogar och skogar där skogsbruket är begränsat	2 881	12,5	422	3,6	2 459	21,5
Skyddade skogar	2 058	8,9	257	2,2	1 802	15,8
– Strikt skyddade skogar	1 885	8,2	203	1,8	1 682	14,7
– Skyddade skogar där försiktig avverkning är möjlig	173	0,8	53	0,5	120	1,1
– Skogar där skogsbruket är begränsat	823	3,6	165	1,4	657	5,8

Tabell 1. Arealer för skyddade skogar och skogar där skogsbruket är begränsat

Källa: Skogsforskningsinstitutet

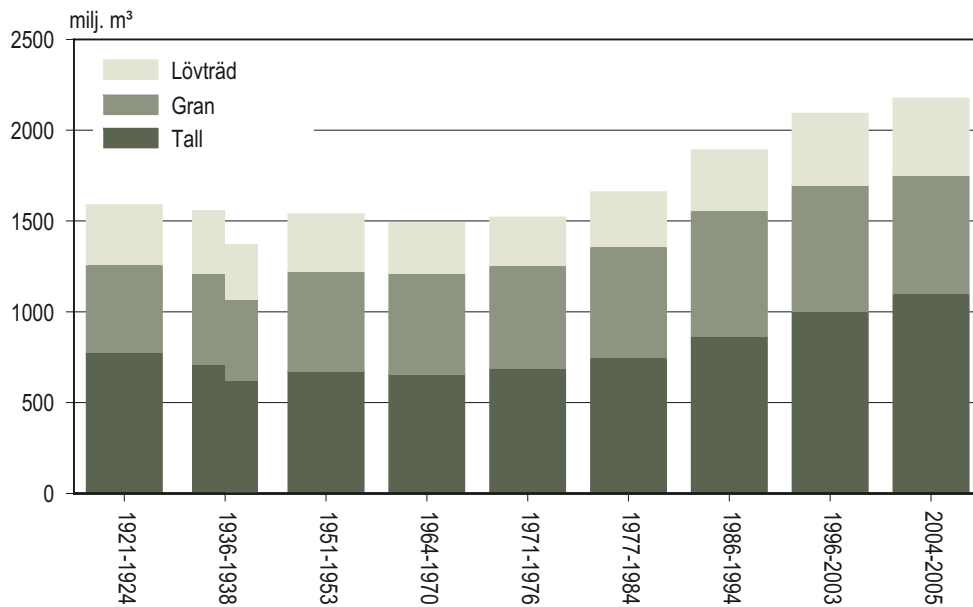

Bild 9. Virkesförrådets volym på skogs- och tvinmark sedan 1920-talet

Vänstra halvan av stapeln för inventeringen för perioden 1936–38 beskriver virkesförrådets volym enligt Finlands gränser före landavträdelsen och högra halvan enligt gränserna efter landavträdelsen. Källa: Skogsforskningsinstitutet, riksskogstaxeringen
Källa: Skogsforskningsinstitutet

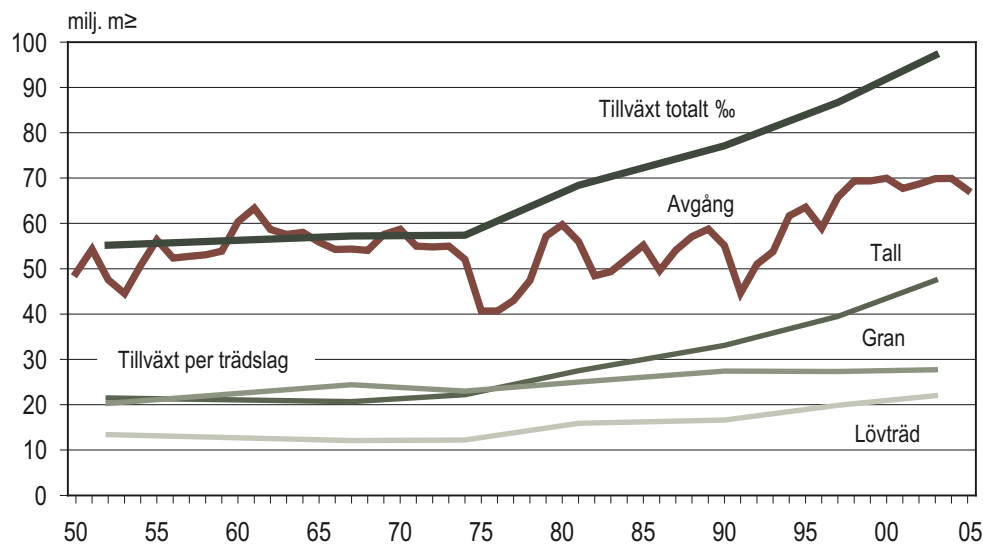

Bild 10. Virkesförrådets tillväxt och avgång 1950–2005

Källa: Skogsforskningsinstitutet

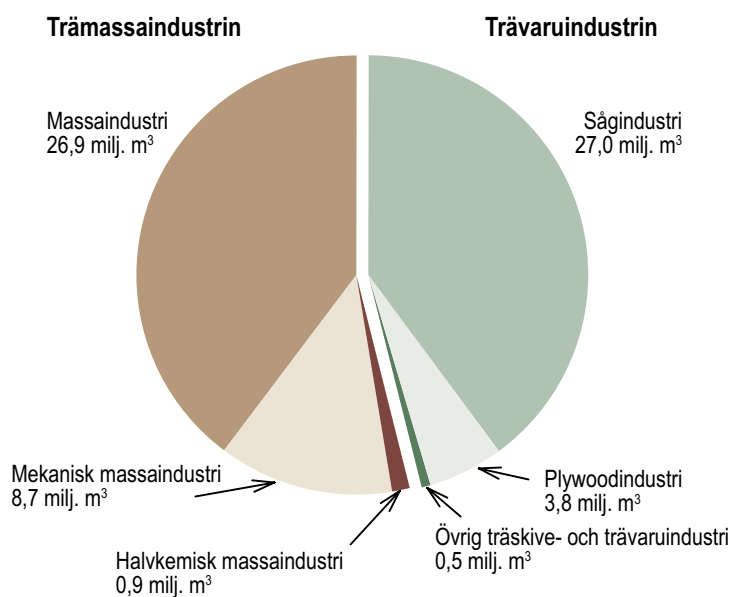

Bild 11. Skogsindustrins användning av råvirke per bransch 2005

Källor: Skogsindustrin rf; Skogsforskningsinstitutet

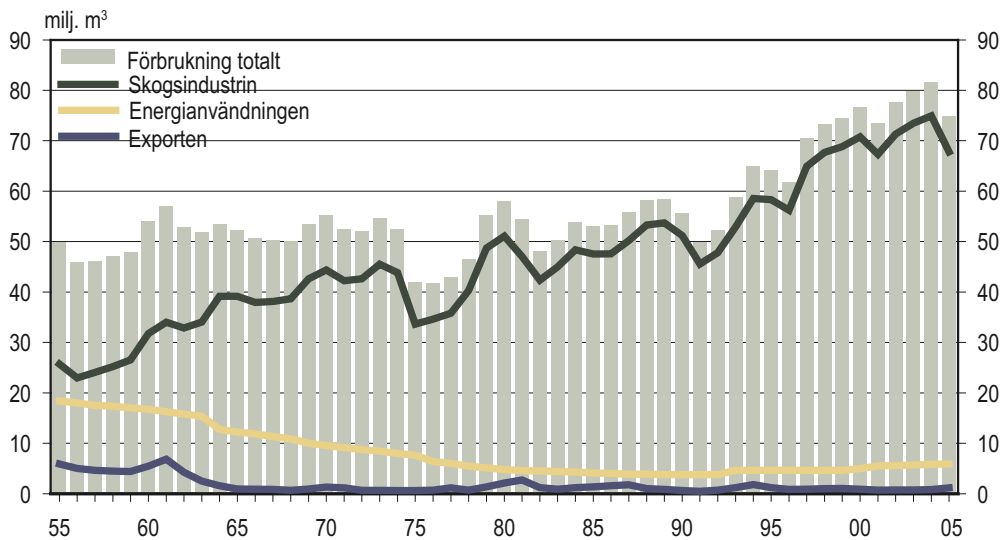

Bild 12. Förbrukningen av råvirke enligt användningsändamål 1955–2005

Källor: Skogsindustrin rf; Skogsforskningsinstitutet

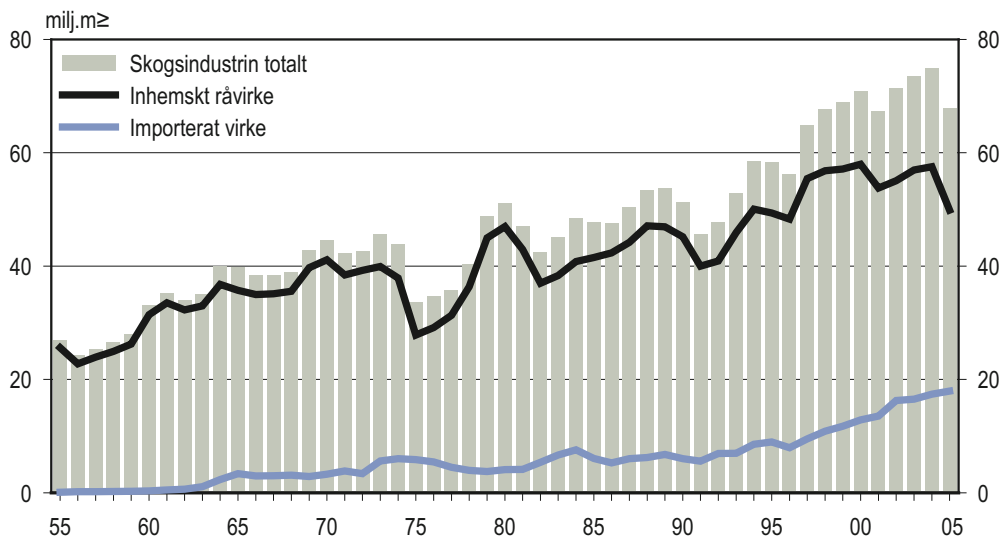

Bild 13. Skogsindustrins förbrukning av inhemskt råvirke och importerat råvirke 1955–2005

Källor: Skogsindustrin rf; Skogsforskningsinstitutet

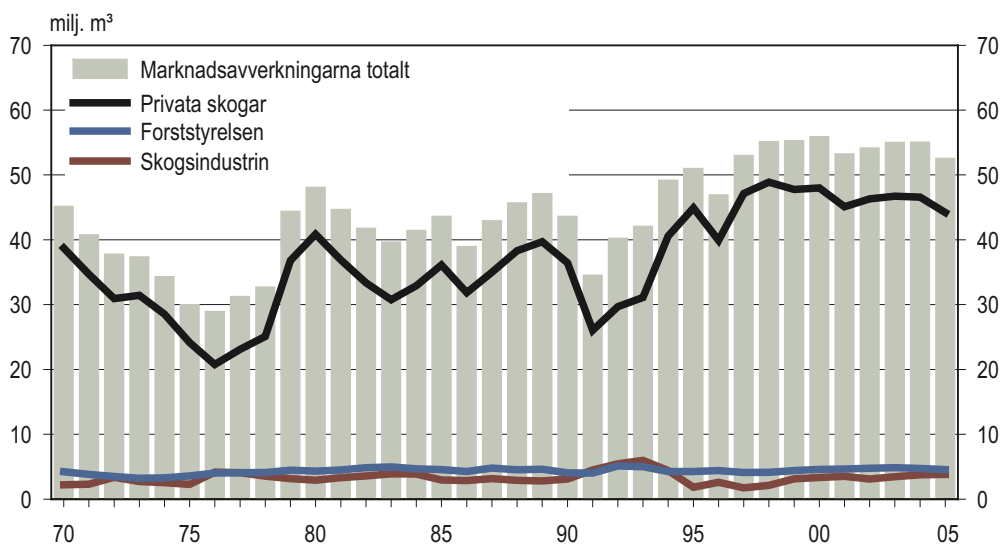

Bild 14. Marknadsavverkningarna per ägargrupp 1970–2005

Källa: Skogsforskningsinstitutet, skogsstatistisk informationstjänst

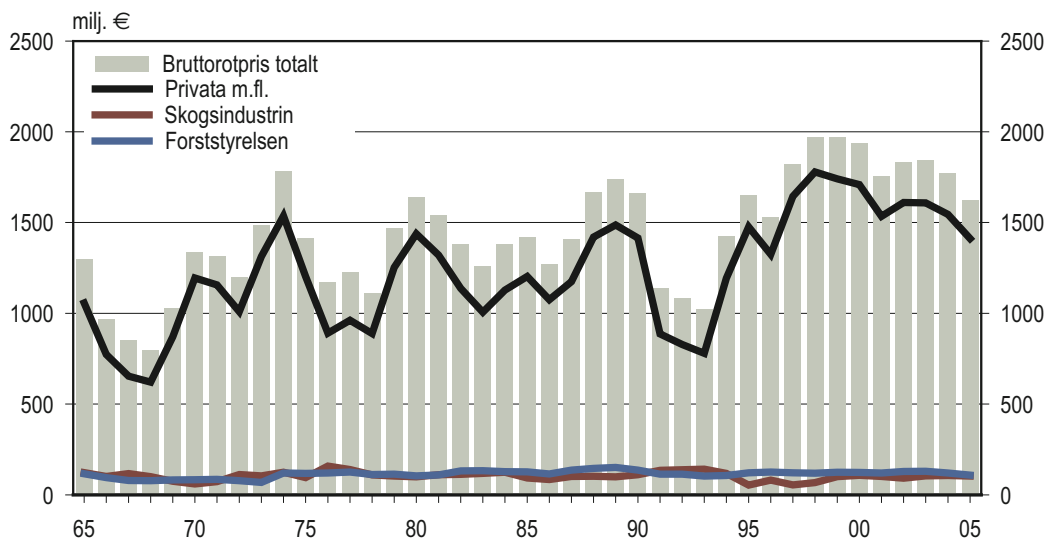

Bild 15. Rotprisinkomsterna (brutto) 1965–2005 enligt penningvärdet för 2005

Penningvärdena har omräknats enligt partiprisindexet. Källor: Statistikcentralen; Skogsforskningsinstitutet

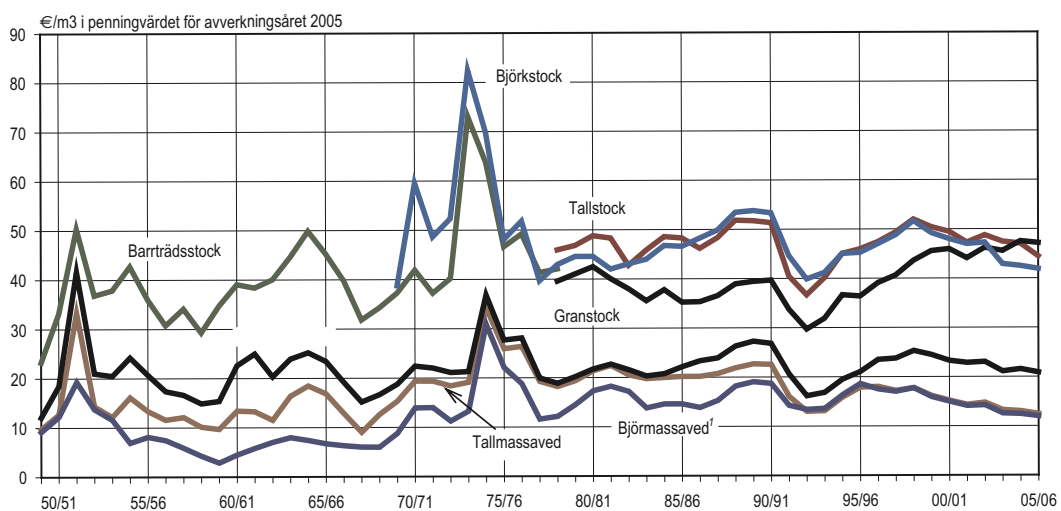

Bild 16. Råvirkets rotpris i virkeshandeln för privata skogar per avverkningsår 1949/50–2005/06

Penningvärdena har omräknats enligt partiprisindexet. Källor: Statistikcentralen; Skogsforskningsinstitutet

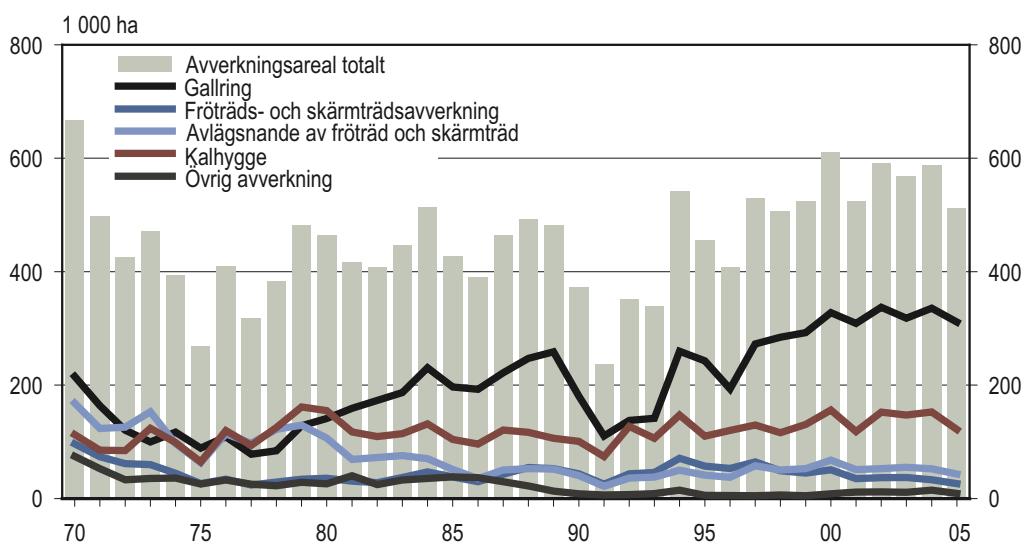

Bild 17. Avverkningsarealer 1970–2005

Övrig avverkning inkluderar avverkning av dikes- och väglinjer, röjning av åker m.m. Källa: Skogsforskningsinstitutet, skogsstatistisk informationstjänst

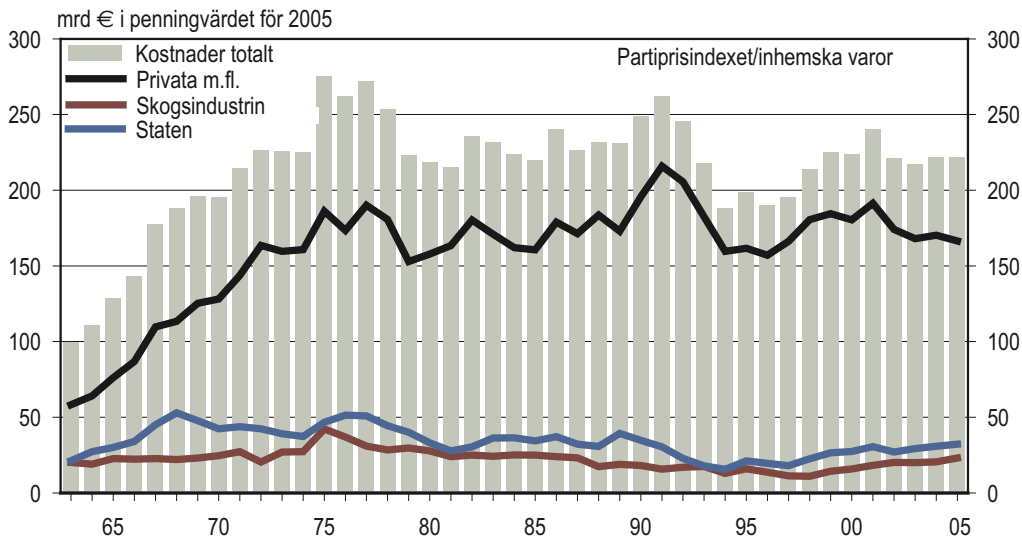

Bild 18. Kostnader totalt för skogsvårds- och grundförbättringsarbeten 1963–2005

Källa: Skogsforskningsinstitutet, skogsstatistisk informationstjänst

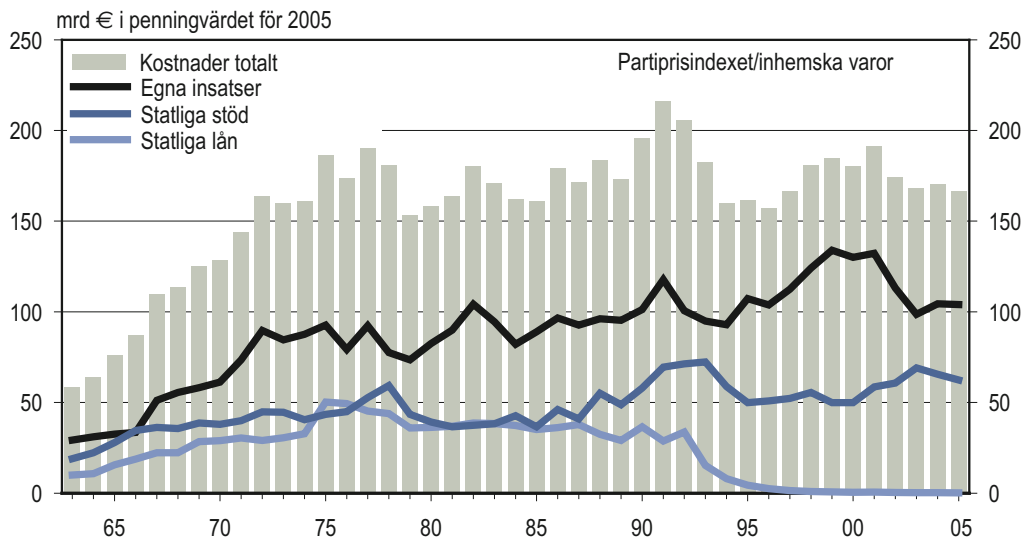

Bild 19. Finansiering av skogsvårds- och grundförbättringsarbeten i privata skogar 1963–2005

Källa: Skogsforskningsinstitutet, skogsstatistisk informationstjänst

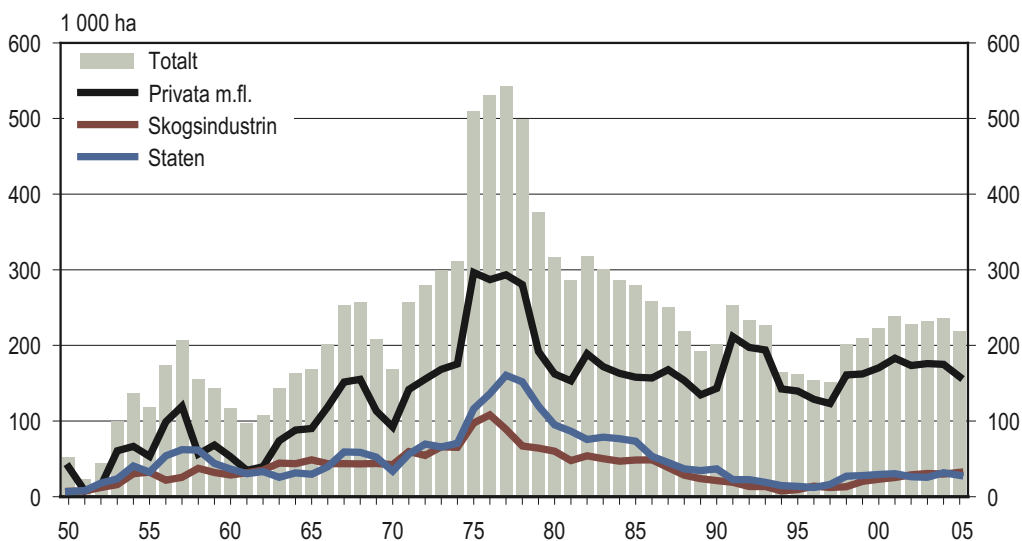
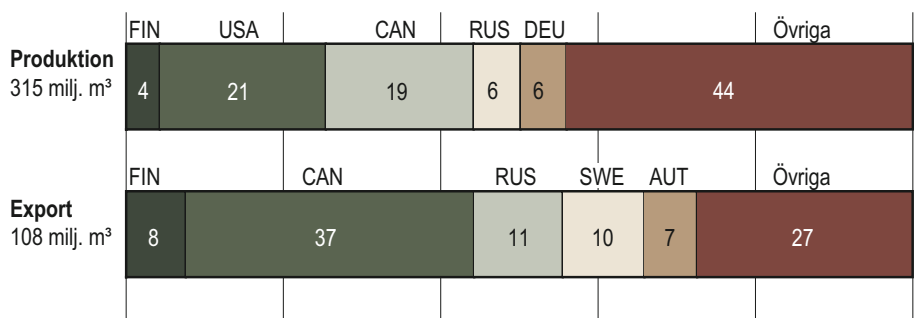

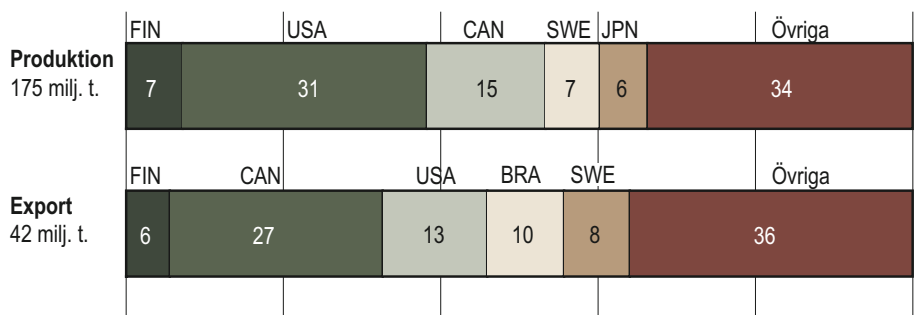
Bild 20. Plantskogsskötsel och istandsättning av ungskog 1950–2005

Källa: Skogsforskningsinstitutet, skogsstatistisk informationstjänst

HELA VÄRLDEN BARRTRÄDSSÅGVARA %

TRÄMASSA %

PAPPER OCH KARTONG %

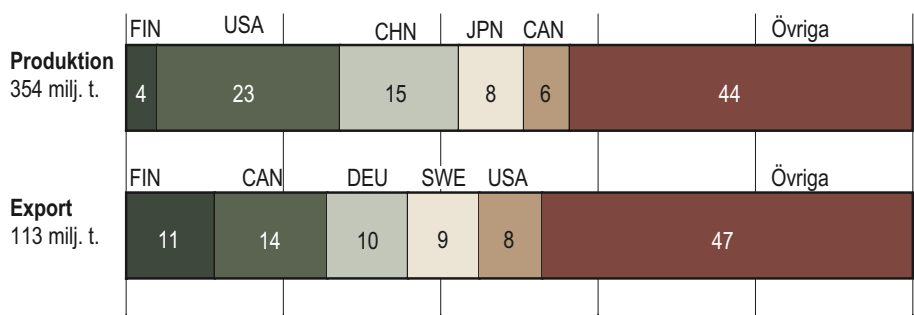

Bild 21. Finland som producent och exportör av skogsindustriprodukter 2004

Källa: FAOSTAT Forestry Data

FIN	Finland	CAN	Kanada	JPN	Japan
AUT	Österrike	CHN	Kina	SWE	Sverige
BRA	Brasilien	DEU	Tyskland	RUS	Ryssland

Värdet på vissa skogsprodukter 2005	milj. €
Gagnvirke (rotprisivärde)	1 568
Brännved (rotprisivärde)	55
Skogsflis (värdet på användningsplatsen)	67
Julgranar (odlarnas försäljningsinkomst)	10
Skogsvilt (kalkylmässigt värde)	71
Renskötsel (slaktinkomst)	12,5
Naturbär (värdet på marknadskvantiteten)	11,9
Natursvamp (värdet på marknadskvantiteten)	1,0
Handelsörter (plockning för handels- och hemmabruk)	5,4
Lav (exportvärde)	1,1

Tabell 2. Värdet på vissa skogsprodukter år 2005

Vissa siffror är grova uppskattningar som inte direkt kan jämföras sinsemellan. Värdet på gagnvirke som transporterats till användningsplatsen är 1,5–1,6 gånger högre än rotprisivärdet. Värdet på direkt- och torgförsäljning samt plockning för hemmabruk av naturbär och -svamp är flerdubbelt större än värdet på marknadskvantiteten. Till exempel år 2000 var summan av de nämnda partierna, om man jämför med marknadskvantiteterna, närmare niodubbelt större för naturbär och cirka sexdubbelt större för svamp. Uppskattningen av värdet på plockade handelsörter gäller för år 2000. Här presenteras inte någon ekonomisk uppskattning av skogsnaturens immateriella värde.

Källa: Skogsforskningsinstitutet

Bilaga 2:

Centrala mål och riktlinjer för åtgärder inom ramen för de regionala skogsprogrammen under perioden 2006–2010¹⁵

SKOGSPROGRAMMENS MÅL OCH ÅTGÄRDSHELHETER	ÅTGÄRDER
Virkesproduktionens mål för hela skogsbrukets areal	
<p>Avverkning 64,1 milj.m³/år (inkl. ved av gagnvirkesdimensioner) Uppskattning av marknadsvirke för industrins behov 61–62 milj. m³/år Avverkningsareal 661 000 ha/år:</p> <ul style="list-style-type: none"> – förnyelseavverkning 190 000 ha/år – beståndsvårdande avverkning 471 000 ha/år <p>Skogsvårds- och -förbättringsarbeten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skogsodling och säkerställande av förnyelse 194 000 ha/år – plantskogsskötsel 203 000 ha/år – iståndsättningsdikning/skötsel av dikningsområden 100 000 ha/år – byggande av skogsvägar 636 km/år – grundlig förbättring av skogsvägar 2 390 km/år – övriga skogsvårds- och -förbättringsarbeten (bl.a. gödsling och gallring på rot) <p>Mål för arbetet enligt lagen om finansiering av hållbart skogsbruk i privata skogar</p> <ul style="list-style-type: none"> – Skogsförnyelse 20 700 ha/år – Hyggesbränning 8 000 ha/år – Hälsogödsling 21 400 ha – Bekämpning av rotticka 50 900 ha/år – Skötsel av ungskog: <ul style="list-style-type: none"> – plantskogsskötsel 105 700 ha/år – iståndsättning av ungskog 62 800 ha/år – drivning av energived 966 000 m³/år – flisning av energived 925 000 i-m³/år – Iståndsättningsdikning 79 800 ha/år – Byggande av skogsvägar 319 km/år – Grundlig förbättring av skogsvägar 1 817 km/år <p>Produktion och användning av energived</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hushållens ved 5,3 milj.m³/år – Skogsflis 5,7 milj. m³/år 	<ul style="list-style-type: none"> • Förverkligande av målen för skogarnas hållbara användning och virkesproduktionen (målen i praktiken på skogsägargrups-, aktörs- och kommunnivå) • Utveckling av databasen för skogstillgångar och effektivisering av användningen (ökade avverkningsmängder, energivedsobjekt) • Tillämpning av nya principer och rekommendationer för skogsvård • Effektivisering av rådgivning för skogsägare (virkesförsäljning/skogsvård och grundlig förbättring) • Förbättring av avverkningens och skogsvårdsarbetenas kvalitet • Utveckling speciellt av skogsförnyelsens kvalitet (rätt inriktning av jordbearbetning, uppföljning av förnyelsearealer) • lakttagande av skogscertifieringskriterierna (speciellt en andel på över 50 procent gällande gårdsspecifika skogsplaner, program för främjandet av förstagallringar och leveransavverkning) • Möjligheter till EU-projektfinansiering (t.ex. för rådgivning för skogsförnyelse och skötsel av dikningsområden, förbättring av vägnätet på landsbygden) • Utveckling av utbildningen för skogs- och trävarubranschen för att säkerställa skogsaktörernas, företagarnas och skogsägarnas kunnande • Utveckling av arbetsmetoder och samarbete mellan aktörer, t.ex. skötsel av sumpskog • Säkerställande av tillgången på arbetskraft inom skogsbruket • Utvecklingsprojekt för effektivisering av användningen av skogsenergi: <ul style="list-style-type: none"> – Energirådgivning – Ökning av värmeföretagandet – Utveckling av drivningen av och teknologin för skogsenergi – Anskaffning av forskningsrön och information om verkningarna av energianvändningen på virkesproduktionen och skogsnaturen • Tillräckligt stödbehov för virkesproduktionen enligt lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (KEMERA) 86 milj. €år

¹⁵ Weckroth, T. 2006. Alueelliset metsäohjelmat 2006–2010. Yhteenveto metsäkeskusten metsäohjelmista. Jord- och skogsbruksministeriets publikation 4/2006.

Företagsverksamhet som baserar sig på skogsbruket	
<p>Utveckling av trävarubranschen</p> <p>Ökat skogsföretagande</p>	<ul style="list-style-type: none"> Förädlingsnivån bland trävarubranschens SME-företag höjs för att förbättra användningen av träråvara och företagets lönsamhet i regionerna samt upprätthålla sysselsättningen på landsbygden: <ul style="list-style-type: none"> utvecklingsstrategier produktutveckling, utbildning och experthjälp bildande av nätverk för företagen Näringspolitiska program och program för främjandet av träbygge Företagandet med anknytning till skogsenergi och skogstjänster utvecklas
Tryggande av den ekologiska mångfalden	
<p>Utveckling av naturvården och mångfalden i ekonomiskogar</p> <ul style="list-style-type: none"> Bevarandet av värdefulla livsmiljöer tryggas Ekonomiskogarnas naturvård utvecklas genom att man beaktar resultaten av forskningsrön men anknytning till denna Skogarnas naturliga struktur förbättras genom hanteringen av skogarna Mängden grovt rötträd utökas i ekonomiskogarna Mängden bränd ved och rekonstruktionen av naturobjekt utökas Antalet naturvårdsobjekt och deras kvalitet utökas och effektiveras <p>Bildande av områden avsedda för skydd av mångfalden</p> <ul style="list-style-type: none"> Naturskyddsprogrammen som godkänts av statsrådet genomförs före slutet av 2007 Vid valet av objekt som skall skyddas iaktas målen i METSO-programmet Genom att utöka mängden rötträd koncentreras mångfalden till naturskyddsobjekten Bevarandet av värdefulla livsmiljöer tryggas Antalet objekt för skydd av mångfalden som utformas med frivilliga åtgärder utökas under perioden 2006–2010 med cirka 20 000 hektar 	<ul style="list-style-type: none"> Rådgivning för skogsägarna i tryggandet av mångfalden Kontinuerlig utbildning av skogsbranschens aktörer lakttagande av skogscertifieringskriterierna (bevarande av livsmiljöerna, hyggesträd, skydds zoner) Utnyttjande av skogsplaneringen och positioneringsdata för skogstillgångarna Metoderna i METSO-systemet tas i bruk i full utsträckning i hela landet från 2008 EU-projektfinansiering, stöd för tryggandet av mångfalden, naturskyddsprojekt Skogsforskningsinstitutets data för uppföljning av ökningen av mängden rötträd (uppgifter ur inventeringen av rikets skogar) Skogscertifieringen, uppföljningen av naturens kvalitet och användningen av naturvårdsprojekt i uppföljningen utvecklas Finansieringsbehovet för KEMERA-miljöstödet och naturvårdsprojekten 8,4 milj. €/år Finansieringsbehovet för metoder avsedda för genomförandet av skyddet (bl.a. METSO-programmet) uppgår till 5–10 milj. €/år beräknat utgående från finansieringsbehoven som framställs i skogsprogrammen Vattenskyddet inom skogsbruket utvecklas bl.a. inom naturskyddsprojekten med åtgärder som är specifika för avrinningsområdena
Sysselsättning och regional utveckling	
<p>Förbättring av skogsbrukets lönsamhet</p> <p>Bevarande och utökning av skogsbrukets sysselsättningsmöjligheter</p>	<ul style="list-style-type: none"> Genomförandet av skogsprogrammen utökar enligt skogsforskningsinstitutets beräkningar skogsbrukets sysselsättning med 710 årsverken (utan ökningen av arbetsinsatserna skulle utvecklingen vara klart negativ) Effektiveringen av användningen av skogsenergi och tillhörande följdverkningar utökar sysselsättningen med ca 1 400 årsverken Finansieringsmöjligheterna för EU:s landsbygdsprogram utreds och utnyttjas

Mångsidig användning av skogarna	
Renskötsel (norra Finlands skogscentraler)	<ul style="list-style-type: none"> • Statens marker som speciellt har reserverats för renskötsel får inte användas på så sätt att det orsakar betydande olägenhet för rennäringen • I Forststyrelsens planering av naturresurserna samordnas flera av skogens användningsformer • Skogsarbetarnas kunskaper om renskötseln utökas
Viltvård och jakt	<ul style="list-style-type: none"> • I skogsplaneringen med flera mål beaktas livsmiljöer och småvatten som är viktiga med tanke på villebråd • Villebrådet livsmiljöer och småvattnens naturliga fiskbestånd beaktas i hanteringen av skogarna • I samarbete mellan olika aktörer utarbetas rekreationer för specifika avrinningsområden med beaktande av vilt- och fiskerihushållningens behov • Skogsbranschens aktörer strävar efter att inverka på hjortdjursbeståndens storlek och reglering • Komplettering av data om tjäderns spelplatser och utnyttjande av dessa i användningen av skogarna • Skapande och förbättrande av livsmiljöer för sjöfåglar med hjälp av avrinningsområden och våtmarker som anläggs i samband med diken och bäckar (som naturvårds- eller övriga specialprojekt) • Naturskyddsprojektens metoder för att främja mångsidig användning utreds
Insamling av naturprodukter	<ul style="list-style-type: none"> • Information om möjligheterna som naturprodukterna (svamp, bär och lavar) medför
Landskapsvård, friluftsliv och rekreationsanvändning	<ul style="list-style-type: none"> • Med hjälp av skogsplanering och rekommendationer om skogsvård främjas samordnandet av skogens olika användningsformer i samarbete med regionalplaneringen och skogsägarna • För att förbättra verksamhetsförutsättningarna för naturturismen utökas samarbetet med skogsbranschens aktörer och planerarna av friluftslederna • Planering av åtgärder inom landskapsvården vid hanteringen av skogarna inom värdefulla landskapsområden och specialobjekt • Beaktande av mångsidig användning och landskapet vid hanteringen av skogarna • Inom ramen för landsbygdens utvecklingsprojekt främjas naturturismen och tillhörande företagande

Kunnande, medverkan och utveckling av samarbetet	
Samarbetet mellan aktörer och intresseorganisationer inom skogs- och miljöbranschen och i samband med mångsidig användning samt skogsägarna för att främja hållbart skogsbruk utökas och utvecklas	<ul style="list-style-type: none"> • Barns och ungdomars kunskaper om skogen upprätthålls och utvecklas • Genomförande av skogscertifieringens sociala kriterier (bl.a. utarbetande av handlingsprogrammet för barns och ungdomars kunskaper om skogen) • Samarbetet med TE-centralernas landsbygdsavdelning och företagsavdelningar utökas speciellt i fråga om utveckling av trävaruindustrin och användningen av skogsenergi • Utökning av samarbetet med organisationerna inom renkötseln och viltushållningen, miljöorganisationerna samt turism- och friluftorganisationerna • Effektivisering av verksamheten för nuvarande samarbetsformer inom skogs- och miljöbranschen (skogsråd, skogscertifieringskommitté) • Informationen om den hållbara användningen av skogen och diskussionen om skogarnas värde är viktiga • Samarbetet med landskapets planeringsorgan effektiveras
Utveckling av datasystemet för skogstillgångar	<ul style="list-style-type: none"> • Rådgivning som baserar sig på data om skogstillgångarna utvecklas, görs mångsidigare och effektiveras • Märkningen av drivningsobjekten för energived standardiseras • Viltvårdens behov beaktas allt effektivare vid skogsplaneringen och i databasen för skogstillgångarna • Effektivisering av användningen av databasen för skogstillgångar vid information om och genomförande av alla objekt för hållbart skogsbruk
Samarbete mellan skogsbranschens aktörer	<ul style="list-style-type: none"> • Effektivisering av den hållbara användningen av dikningsområden (skogsvårds- och avverkningsarbeten, näringshushållning, skydd av mångfalden, vattenskydd) • "Förankring" av de reviderade skogsvårdsrekommendationerna och betonande av den ekonomiska lönsamheten i utbildning och rådgivning • Utökning av användningen av IT och webben inom information och utbildning (olika "börser")
Metoder för virkesproduktion	<ul style="list-style-type: none"> • Tryggande av förnyelse, effektivisering av uppföljning, fokuserad rådgivning och ökning av samarbetet mellan aktörer • Rätt inriktning av metoderna för jordbearbetning och vattenskydd • Heltäckande behovsinventering och förbättring av vägnätet på landsbygden, samarbete med väglagen • Främjande av mekaniseringen av skogsvårdsarbetena • Effektivisering av produktionen och transporten av odlingsmaterial (kostnadshantering)

Energianvändning av virke	<ul style="list-style-type: none"> • Möjligheterna till finansiering av EU:s landsbygdsprogram inom ramen för främjande och rådgivning utreds • Antalet objekt för användning av bioenergi utökas genom att informera lantgårdar och kommuner • Utveckling av och information om metoderna för drivning av energived
Trävarubranschen och skogsföretagande	<ul style="list-style-type: none"> • Möjligheterna till finansiering av EU:s landsbygdsprogram inom ramen för främjande och rådgivning utreds • Höjning av förädlingsgraden, bildande av nätverk, marknadsföring, utbildning och konsultation för företag • Främjande av skogsbruksföretagens verksamhet
Skydd av mångfalden	<ul style="list-style-type: none"> • Förbättring av informationen mellan skogsbranschens aktörer • Ökning av skogsägarens know-how • Förbättring av samarbetet vid hyggesbränning och ökning av mängden bränd ved • Ökning av samarbetet mellan skogsbranschens aktörer inom ramen för naturvårdsprojekt
Mångsidig användning	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbete med aktörer inom viltvården <ul style="list-style-type: none"> – Reglering av älgbestånden – Hönsfåglarnas levnadsförhållanden • Tryggande av samarbetet inom renskötseln och skogsbruket i norra Finland • Regionalt och lokalt samarbete i fråga om turism och friluftsliv (friluftsleder m.m.) • Stöd till företagsverksamhet med anknytning till mångsidig användning • Produktifieringen av utbildningen inom naturproduktbranschen utvecklas
Ökad värdediskussion om skogar	<ul style="list-style-type: none"> • Öppen och konstruktiv information • Samarbete med forskningen • Ökning av samarbetet med skogsforskningen och skogsbranschens praktiska aktörer samt "förankring" av forskningsrönen • Tryggande och ökning av resurserna för skogsrådgivning

Publikationer av Jord- och skogsbruks- ministeriet

- 1/2006 Maaseutuelinkeinoneuvontajärjestöjen valtionapua saavan toiminnan arviointi
ISBN 952-453-249-2
- 2/2006 Etelä- ja Länsi-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ELMA
ISBN 952-453-250-6
- 2a/2006 Program för utveckling av landsbygden i södra och västra Finland för år 2006
ISBN 952-453-257-3
- 3/2006 Tavoitteena hyvinvoiva nauta (2003)
ISBN 952-453-242-5
- 4/2006 Alueelliset metsäohjelmat 2006 – 2010
Yhteenveto metsäkeskusten metsäohjelmista
ISBN 952-453-272-7
- 5/2006 Eläinlääkärit 2006
ISBN 952-453-274-3
- 6/2006 EU Competences in Forestry Policy
ISBN 952-453-277-8
- 7/2006 Suomen maaseututyypit 2006
ISBN 952-453-283-2
- 8/2006 Suomen Leader+ -ohjelman väliarviointi 2005
ISBN 952-453-286-7
- 9/2006 Tekemällä oppii – EU-osarahoitteiset maaseudun kehittämis-
hankkeet nuorten elinolojen vahvistajina
ISBN 952-453-287-5
- 10/2006 Kansallinen viljastrategia 2006–2015
ISBN 952-453-288-3
- 11/2006 Metsäsektorin tulevaisuuskatsaus – Metsäneuvoston
linjaukset metsäsektorin painopisteiksi ja tavoitteiksi
ISBN 952-453-295-6